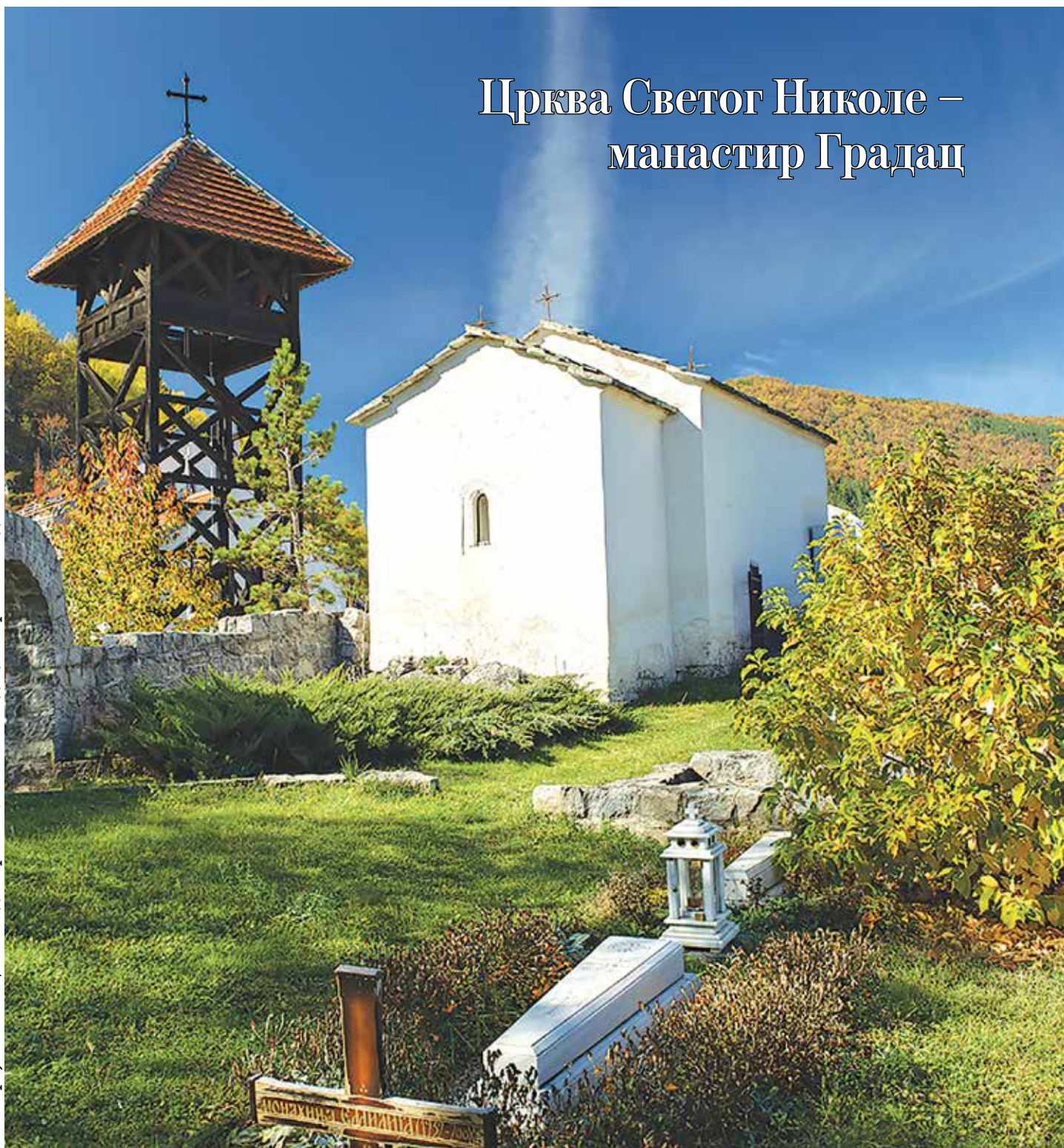

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Црква Светог Николе – манастир Градац

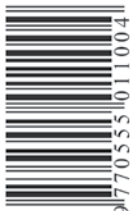

У овом броју:

| Кључеви српског националног бића | Молитвени испраћај Епископа јегарског
Јеронима | Поводом 25 година од упокојења Патр. Германа | Два века Старе цркве
| Хришћански Стари Савез и јеврејски Танах | „Када кажу: мир је и сигурност...“
(1. Сол. 5, 1–3) | Археолошка истраживања манастира Ђурине ћелије на Руднику |
Маскота Балканске армије | Фидел Кастро | Честертон – Апостол здравог разума |

Број 1194 Цена 90 динара 2,5 КМ 15. децембар 2016. године

ISSN 0555-0114

Самопроглашене власти из Приштине поново ће истаћи своју кандидатуру за улазак у УНЕСКО

Кључеви српског националног бића

Одлуком Генералне конференције УНЕСКО у Паризу, из новембра 2015, Косово није постало члан те организације, што је веома важна одлука јер се о српским светињама – кључном делу српског националног бића неће бринути они који су га рушили и палили. Докле?

Подсетимо се да се на Косову и Метохији налази укупно 1.300 цркава, манастира и других објеката, локалитета и просторних целина, које чине културно наслеђе српског народа у овој покрајини. Међу тих 1.300 манастира и споменика по својој вредности извајају се четири српска бисера која су већ под заштитом УНЕСКО... (Грачаница, Високи Дечани, Пећка Патријаршија, Богородица Љевишка), али не смемо заборавити ни драгуље као што су манастир Зочиште, Црква Светог Николе, Црква Свете Недеље и манастир Светог Јована Претече у Великој Хочи, манастир Светог Јоаникија Девичког у Девичу, и да не набрајамо даље.

Само у последњих десет година, уништено, оштећено и оскрнављено је око 150 цркава, манастира и других објеката од којих чак 61 имају статус споменика културе, а од тога 18 су од изузетног значаја за државу Србију, подаци су Канцеларије за Косово и Метохију.

Упоредо, уништено је и покрадено више од 10.000 икона, црквено-уметничких и богослужбених предмета који се увелико крчме на светском илегалном тржишту антиквитета.

Такође, уништено је и оштећено 5.261 надгробних споменика на 256 српских православних гробаља, док на више од 50 гробаља не постоји ниједан читав споменик, чак су из гробова ископаване и разбациване кости. Скрнављења и разарања не престају ни данас. Гробља су претворена у депоније, неприступачна су, зарасла у коров и шипражје.

И данас нису ретки напади на српске споменике, гробља и манастире на Косову. Мало-мало па из Епархије рашко-призренске стигну фотографије скрнављења споменика.

У овом броју *Православља*, у најкраћем представљамо манастир Дубоки Поток, који се налази на северу Косова и Метохије у општини Зубин Поток, близу засеока Придворица. Богородичина црква у Дубоком Потоку је подигнута у 14. веку а затим рушена и обнављана више пута: у 16. веку и првој половини 18. века. Манастир је једно време био напуштен, али доласком монаха из манастира Црна Река он се обнавља.

Према предању Црква Свете Богородице, коју народ зове и „Црква Свете Руке“, добила је своје име по реликвији – руци Светог Никите – коју је у бурним временима, заједно са ковчежићем, пренео из

Фотографије: manastirdubokipotok.com

Пећке Патријаршије неки калуђер који је са њима преноћио на остацима старе цркве. Сељани су потом са попом Ђорђем подигли Црквицу Свете Пречисте – Ваведена Свете Богородице. Натпис „Црква Свете Руке“ изливен је на звону које се и данас налази у звоннику.

Манастир Дубоки Поток поседује драгоцену збирку старих српских рукописних и штампаних књига – *Триод јосни* на пергаменту из 14. века; *Зборник* на папиру из 15. века или почетка 16. века; *Чешворојеванђеље* из друге четвртине 16. века; *Зборник (Панеџирик)* проповеди за празнике од септембра до новембра из треће четвртине 16. века.

Од новијих књига ту се чува и сребром оковано Јеванђеље из прве половине 19. века и икона Св. Јована Претече из 14. века.

3. Нешућ

ПРАВОСЛАВЉЕ 1194

- 4**
Активности Патријарха
- 6**
Молитвени испраћај
Епископа јегарског Јеронима
- 8**
Поводом 25 година
од упокојења Патр. Германа
- 12**
Два века Старе цркве
- 12**
Владика Атанасије (Јевтић)
посетио Словачку
Прош. Пејтер Сорока
- 14**
Живот и рад Еп. Николаја (22)
Свечовек – божанско биће
Радован Биговић
- 16**
Хришћански Стари Савез
и јеврејски Танах
Проф. др Родољуб Кубаи
- 18**
„Када кажу: мир је и сигурност...“
(1. Сол. 5, 1–3)
Проф. др Предраг Драгуљиновић
- 20**
Топлички устанак (22. део)
Сведочење Веље Манчића
- 22**
Маскота Балканске армије
- 24**
Одбачена тужба против Митр.
пећког Гаврила Дожића (1920)
Милош Мајијевић
- 26**
Археолошка истраживања
средњовековног манастира
Ђурине Ђелије на Руднику
Јована Ненадовић, гил. археолог
- 28**
Фидел Кастро, слободарске идеје
и нови хришћански пут
др Александар Раковић
- 30**
Апостол здравог разума
Бластоје Пантелић
- 33**
Свет књиге
- 36**
Схватање душе у хришћанству,
исламу и будизму
- 37**
„Хрватска православна црква“:
јуче, данас, сутра
- 39**
Хор „Бранко“ –
Путовање по Светој земљи
- 40**
Наука, уметност, култура...
- 42**
Кроз хришћански свет
- 44**
Из живота Цркве

На насловној страни:
Црква Светог Николе, 13. век,
манастир Градац
Фото: Светлана Динђарац

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Презвiter др Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Лектор и коректор
Ана Јокић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Презвiter др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двојро.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична поштом је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP,
авионом: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavska Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Преплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113
e-mail: pravoslavljje@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата
pravoslavljje.crb ; www.pravoslavljje.rs
web:

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови
и прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.

Графичка припрема, слог и прелом:
Срећко Петровић и Снежана Крутиковић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 052/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

**Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије**

Графичка припрема овог, 1194. броја Православља, завршена је
у уторак, 13. децембра 2016. године у 14.00 часова, када је
у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

Званични приједи

Његова Светост Патријарх Иринеј примио је 25. новембра 2016. Архимандрита Гервасиоса Раптопулоса и његове сараднике из Дијаконата за помоћ сиромашнима и затворенима.

Овај осведочени пријатељ српског народа, који је раније за своју помоћ одликован Орденом Светог Саве другог реда, први пут је посетио затворене у Србији и донео прилог и дарове за најсиромашније затворенике у Окружном затвору у Београду.

Његова Светост је са гостима разговарао о важности мисије Цркве у затворима и поделио уверење да сила промене, која се налази у светотајинском деловању Цркве, пружа људима могућности којих нема ни на једном другом месту. Зато је старање Цркве о људима који су прекршили закон важно, јер може да им пружи могућност за преумљење и поновно саздање покајањем, нагласио је Његова Светост.

Гости су у недељу, 26. новембра, учествовали на Литургији коју је Његова Светост служио у манастиру Ваведење.

Његова Светост Патријарх српски Иринеј у историјској посети Хиландару

Његова Светост Патријарх Иринеј је боравио од 3–7. децембра 2016. у посети светој царској лаври манастиру Хиландар у пратњи Епископа шумадијског Јована, министра просвете у Влади Србије Младена Шарчевића, директора Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама др Милете Радојевића, председника Хиландарског лекарског друштва др Радисава Шћепаковића и бившег министра правде Николе Селаковића. Патријарх Иринеј је први је поглавар СПЦ који је на дан манастирске славе, Ваведење Пресвете Богородице, 4-ог децембра, у Хиландару служио Свету Архијерејску Литургију. Претходно је Свјатјејши, 3. децембра, началствовао и свеноћним бденијем.

Приликом доласка, Патријарха Српског је дочекао Архимандрит Методије, игуман манастира Хиландар, заједно са братијом. У поздравној беседи он је, топло и срдечно благодарећи, поздравио

госте који су, како је рекао – најдражи гости, те с тога: „Када говори срце тада речи нису потребне – тако ми овде кажемо када нам дођу најдражи гости.“ Отац Методије је изразио и велико задовољство што ће Његова Светост и гости из Србије бити присутни и на други дан славе, када хиландарска братија прославља спомен на прве свете ктиторе овог манастира, а то су Свети Сава и Свети Симеон. „Молићемо се, посебно молитвама Светог Саве на чијем трону већ 6 година седите, да Вас он и његов отац Симеон стално прате својим молитвама и да Вам помажу, да нам још много година будете мудри наставник и пастир и да нам још много пута долазите овде у манастир Хиландар, да нас окрепљујете својим благословом и својим молитвама“, рекао је Архимандрит Методије.

Његова Светост је у отпоздраву рекао да је „велики дар милости Божије, Пресвете Богородице и светих ктитора ове наше највеће светиње, како српске и светогорске тако и свеправославне, што нас је Господ благословио да узмемо учешће у прослави славе ове светиње, да заједно са вама заблагодаримо Господу за сва она добра која од њега свакодневно примамо, и да овој нашој великој светињи измолимо милост и благодат Божију и Пресвете Богородице да штите ову нашу велику светињу, наш народ и цео род православни и хришћански. Велика је част доћи, стати ногама својим на ово место где су свети нашег рода пролазили, ногама својим газили, и што ми после толико времена можемо да идемо истим стопама, истим путем јеванђељским и духовним којим су они ишли. Хвала Вама и братији што чувате ову светињу“, рекао је Патријарх Иринеј.

У Ватопеду

Боравећи на Хиландару, Патријарх Иринеј је посетио 5. децембра манастир Ватопед у пратњи Владике шумадијског Јована и Архимандрита Методија.

„Манастир Ватопед има велики значај за историју наше Цркве и нашег народа. Наша је обавеза да долазимо у ходочашће Ватопеду, зато што је Свети Сава ту научио да једино кроз светост можемо да изградимо Цркву и државу. Ми као народ смо наследници и ученици Светог Саве, а он је био калу-

ђер и духовно чедо овог манастира. Наша историја, наша култура и наш народ били би много сиромашнији без Светог Саве, првог Архиепископа срп-

ског, и без разумевања да у свакодневном животу треба да верујемо у Бога и свој народ“, рекао је том приликом Патријарх Српски.

У манастиру Ватопеду Свети Сава се искрено посветио монашком животу. Тај период његовог живота значајно је утицао у формирању његове личности и ту је пронашао узор на основу којих ће организовати манастирски и црквени живот у Србији. Свети Сава и Свети Симеон су се после више година поново срели 2. новембра 1197. године управо у манастиру Ватопеду, и управо у овој светињи овој двојници светитеља јавила се идеја за оснивањем српског манастира на Светој Гори – манастира Хиландар.

Извор: ТВ Храм

У манастиру Ковиљ

Молитвени испраћај Епископа јегарског Јеронима

„Тужни смо што одлазиш пре нас и што те до дана када нас Господ позове нећемо видети, али смо радосни што знамо да си ти радостан данас. Одједанпут теби постаје јасније него нама да су све трице и кучине, разне наше размирице, неспоразуми, ситне амбиције, понекад и тешке речи, да су све то трице и кучине, и да је једно једино важно, а то је Господ наш, пред којим ти данас стојиш и за којим си чезнуо“ (Митрополит загребачко-љубљански Порфирије).

Светоархангелски манастир у Ковиљу је 29. новембра текуће године био место сабрања епископства, свештенства и монаштва, не само Српске Православне Цркве већ и других помесних Православних Цркава, родбине, пријатеља, поштовалаца Епископа јегарског Јеронима, као и верног народа из свих крајева Бачке.

Сабрање верних било је тужним поводом, али ипак са надом, како је истакао Архиепископ охридски Јован, јер смо си-

гурни и знамо да је Владика Јероним у Царству Небеском. Светом заупокојеном Литургијом началствовао је Архиепископ охридски и Митрополит скопски Јован, уз саслужење Господе Митрополита: еритрејског Кирила и загребачко-љубљанског Порфирија, Преосвећене Господе епископа: будимског Лукијана, банатског Никанора, бачког Иринеја, британско-скандинавског Доситеја, врањског Пахомија, шумадијског Јована, бихаћко-петровачког Атанасија, дал-

матинског Фотија, брегалничког Марка, крушевачког Давида, аустријско-швајцарског Андреја, франкфуртског и све Немачке Сергија, тимочког Илариона, топличког Арсенија и умировљеног нишког Јована. На опелу Владци Јерониму чинодејствовали су, осим поменутих, и Преосвећена Господа епископи: жички Јустин и ваљевски Милутин.

Пред олтаром Светоархангелског манастира, на живот, дело и љубав коју је Владика Јероним показивао према свима и сваком,

подсетио је у литургијској беседи Архиепископ Јован: „Ми смо се сабрали данас овде да Владика Јеронима испратимо на пут Васкрсења. Смрт је потпуно неприродна, не само зато што Владика млад иде ка Господу, већ зато што се смрт показује као наш последњи непријатељ“, казао је Блажењши Архиепископ, оцењујући да Епископ Јероним од нас одлази прерано, али да је таква воља Божија. Нико се са тим не може помирити, поготово не они који су га познавали. „Међутим, ми са вером и надом примамо вољу Божију да је најбоља и то нам даје наду“, нагласио је Архиепископ, који је подсетио и да је Владика Јероним много труда и жртвовања улагао у своје образовање, да је желео много да научи, пружајући велики допринос Цркви Христовој и верном народу, показавши на тај начин како се живи и шта значи давати благодат.

После опела речи наде и охрабрења упутио је Митрополит загребачко-љубљански Порфирије. „Биолошка смрт није страшна по себи као раздвајање душе од тела, него је она страшна због тога што одваја и раздваја људе које се воле, кад људи који су спојени љубављу разиђу се на неко време са нестрпљењем ишчекују када ће се поново сусрести. А ево, ти одлазиш од нас у наручје Божије и сусрешћемо се тек онда када Господ нас позове. Због тога смо

тужни, али исто тако тужни смо што одлазиш пре нас и што те до тада нећемо видети, али смо радосни што знамо да си ти радостан данас. Одједанпут теби постаје јасније него нама да су све трице и кучине, разне наше размирице, неспоразуми, ситне амбиције, понекад и тешке речи, да су све то трице и кучине, и да је једно једино важно, а то је Господ наш, пред којим ти данас стојиш и за којим си чезнуо“, рекао је Митрополит Порфирије.

Духовни отац, архипастир и учитељ, Епископ бачки Иринеј је захвалио свима који су се окупили у Ковиљу, како би у незалазну радост Царства Небеског испратили Владика Јеронима. Владика Иринеј је рекао: „Речима духовним и дубоким, богословским, којима нам се обратио Његово Блаженство Архиепископ охридски не треба ништа додавати, нити се може одузимати. Владика Порфирије, као члан ове духовне заједнице и као сабрат блажене успомене Владике Јеронима који овде пред нама лежи а пред Господом стоји, такође је поновио основне, суштинске истине наше вере са којима испраћамо са овога света једни друге, а и са којима ћемо сами бити испраћени. Мени преостаје само да изразим своју захвалност, најпре Господу јединоме човекољупцу, за све па и за то што те је призвао к себи. По нашој логици, како је већ речено, рано, прерано,

али по Божијој логици, нама за сада нејасној, можда ће једног дана у Његовом Царству бити јасније, разговетније, у прави час. Он зна зашто. Хвала и теби за све поверење које си према мени убогом указивао. Ја сам се трудио колико могу да ти помогнем на твом духовном путу. Да ли, и колико сам у томе успео, не могу знати. То ће једино Господ рећи у онај дан, последњи дан. Хвала брату и саслужитељу мом, Епископу Јерониму који ми је много помагао у пастирској служби и пружао неизмерну подршку.“

Сахрани су присуствовали директор Управе за сарадњу с Црквама и верским заједницама др Милета Радојевић, Његова Екселенција Лучијано Суријани, апостолски нунције у Србији, Његова Преузвишеност Надбискуп београдски Станислав Хочева, фра Леополд Рохмес, Реис-улема Исламске заједнице Србије Сеад Насуфовић, Муфтија војвођански Мухамед Зилкић, као и многи други представници верског, културног и јавног живота.

После опела и опхода око Храма Светог архангела Михаила, тело Епископа Јеронима са љубављу и поштовањем погребено је на манастирском гробљу.

Вечан ти спомен, достојни блаженства незаборавни Владико Јерониме!

Извор: Епархија бачка

Његова Светост Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски, Господин Герман

Поводом 25 година од упокојења

Патријарх Герман (фотографија Стевана Крагујевића) (извор: Википедија)

Хранислав Ђорић је рођен 7. августа 1899. године у Јошаничкој Бањи од оца Михаила и мајке Цвете. Михаило је завршио Богословски факултет у Београду, а радио је као учитељ извесно време, затим је рукоположен за свештеника и добио је парохију у селу Великој Дренови код Трстеника. Са својом женом Цветом имао је четворо деце: Љубодрага, Хранислава, Радојку и Радмилу (Види: Вељко Ђурић Мишин, *Герман Ђорић патријарх у обезбоденом времену књија 1*, Београд, 2012, стр. 27–30). Основну школу, отпочео је у Великој Дренови, а завршио у Крушевцу. Деветоразредну Богословију је уписао најпре у Београду, а 1921. године је завршио у Карловцима, због премештања Богословије после ратних неприлика. Одређено време је студирао права у Паризу, а касније уписује Православни богословски факултет у Београду који завршава 1942. године (Види: *Патријарх српски Герман сјоменица поводом двадесетогодишњице његове патријарашке службе 1958–1978*, Београд, 1978, стр. 5–7). Као дете, са свега осам година, остаје без оца (1907), а са својих петнаест година (1914) остаје без мајке и сестре Радојке, који су настрадали од туберкулозе.

По свршетку војног рока се оженио, 1924. године, са Десанком (рођеном Недић), са којом је изродио троје деце, Михаила, Властимира и Јованку (Види:

Предраг Пузовић, *Прилози за историју Српске Православне Цркве*, Београд, 2014, стр. 104–108). Убрзо је рукоположен за личног ђакона Епископа жичког Јефрема. У ђаконском чину, радио је једно време и као вероучитељ у чачанској Гимназији (1925–1927). „После положеног стручног испита у Министарству вера био је, 1. септембра 1927. године, постављен за указног писара Духовног суда епархије жичке“ (*Патријарх српски Герман сјоменица поводом двадесетогодишњице његове патријарашке службе 1958–1978*, Београд, 1978, стр. 5), али због здравствених разлога убрзо се повлачи из писарске службе (Види: Сава, епископ шумадијски, *Српски јерарси од деветио до двадесетог века*, Београд, 1996, стр. 133–135).

Хранислав Ђорић парохијски свештеник

„Хранислав Ђорић, рукоположен је у чин свештеника и постављен за пароха упражњене парохије миоковачке у ср.(езу) љубићком“ (*Прејлед цркве жичке епархије*, бр. 3 и 4, Чачак, 1931, стр. 82). Од 1927. до 1931. године је био парох на парохији миоковачкој, а затим, на личну молбу, бива премештен у Врњачку Бању у срезу трстеничком, где је једно време био и архијерејски намесник. Сећања на оца Хранислава, пароха врњачкобањског, износи нам

Душан Чкребић: „Добро се сећам тог тада релативно младог маркантног и наочитог свештеника Хранислава Ђорића, који је имао тако прекрасан глас да се сва врњачка црква орила када је он служио службу Божију. Заправо, врњачка црква имала је два пароха, старијег Милана Ржаничанина, који је тада био прота, и знатно млађег Хранислава који је био и парох за Ново Село, које тада није имало своју цркву... За разлику од Ђорића који је био скроман, вредан, врло образован и који је свој позив православног свештеника схватао на најбољи начин којим је подизао углед Српској православној цркви код народа и кога смо сви ми и мали и одрасли обожавали, прота Ржаничанин био је ипак другачије природе“ (Д. Чкребић, н. д., стр. 496).

У овом периоду, Хранислав уређује Преглед цркве Епархије жичке и три годишта календара „Свети Лазар“, и овим бива запажен у ширим црквеним круговима. За своје заслуге добија протојерејски чин од тадашњег Епископа жичког Николаја Велимировића, а затим тражи канонски отпуст и прелази у Архиепископију београдско-карловачку на чијем се трону тада налазио Патријарх Гаврило (Дожић). Супруга Десанка му је умрла 1936. године на порођају четвртог детета (Види: Вељко Ђурић Мишин, Герман Ђорић патријарх у обезбоженом времену књига 1, Београд, 2012, стр. 30).

Никола Стојановић

Свети Архиепископ Српске Православне Цркве у својој заседању од 12. јуна 1951. године, изабрао је протојереја Хранислава Ђорића, референта Светог Архиепископског Синода за викарног Епископа Патријарха са титулом моравичког и за Главног секретара Светог Архиепископског Синода (Гласник Српске Православне Цркве, бр. 7–8, 1. август (19. јул) 1951, 77). Епископ шумадијски Валеријан, замонашио га је у манастиру Студеници, 7. јула 1951. године, у чијој је околини и рођен, давши му име Герман, у спомен великог карловачког Патријарха Германа Анђелића, такође свештеничког сина, који је у тешко време управљао Црквом (Сава Епископ шумадијски, Српски јерарси од деветог до двадесетог века, Београд–Подгорица–Крагујевац, 1996, 133). Манастиру Студеници, манастиру свога пострига, и моштима Светог Симеона Мироточивог, враћаће се и у данима тешке патријарашке службе. У молитвеном разговору са Светим Симеоном, покушаће да да мучну слику свога времена, али и да завапи свим срцем за његову и Светог Саве помоћ са дубоком вером и надом: „Питаш ме, Преподобни Оче: А шта би са Храмом Светог Саве у Београду? Шта би са том задужбином почетом да се зида у спомен Твог драгог и милог чеда Саве, Светитеља Саве? Ту морам да спустим главу, јер не могу да ти дам задовољавајући

одговор. Ако се правдам и кривицу сваљујем на неког другог, опет је питање на кога сваљујем кривицу. Да ли на туђина? Не. Да ли на окупатора? Не. Него на жалост, Преподобни Оче, деца Твоја рођена још нису стигла да нам даду дозволу да то урадимо. Деца твоја, а браћа наша Срби. Но, ја се надам и Богу се молим, а молим се и Теби, и Светом Сави, и Преподобном Оцу Симону, да се и ви молите коленопреклоно пред престолом Божијим, да умилистави срца деце Твоје – деце српске која су надлежна да нам даду ту дозволу. И, верујем, да ће деца српска чути глас Твој, глас Родоначелника рода српског, да ће послушати глас Светог Саве и Светог Симона и свих српских светаца, да ће чути глас целог српског православног рода који живо жели да се настави изградња тог Храма. Толико могу, Преподобни Оче Симеоне, да Ти одговорим на то питање и да Те поново молим: Ти, са свим светима, у светој небеској Србији, настојте и молите се да тамо извојужете ту дозволу. А кад се она добије тамо, и на земљи биће услышена...“ („Упокојио се у Господу Патријарх српски Герман“, Гласник, Службени лист Српске Православне Цркве, бр. 9, септембар 1991, 191).

За архимандрита, рукопроизвео га је Епископ бањалучки Василије, 12. јула. Патријарх српски Викентије уз садејство епископа: шумадијског Валеријана, сремског Никанора и бањалучког Василија, десет протојереја и јереја и два ђаконa, хиротонисао га је за Епископа моравичког, 15. јула 1951. године. У својој првој архиепископској беседи, Епископ Герман истиче крсно васкрсну димензију свога будућега служења: „Проповед истине Христове, тј. Светог Јеванђеља Његовог и настојање да се народ Божији приведе спасењу и вечном животу кроз истину Христову, основна је линија архиепископског служења... Ићи, дакле, за Христом и водити за Христом благочестиви народ кроз испуњавање светосавско-лазаревских идеала, кроз чување и неговање прадедовских верско-националних обичаја, кроз свесно испуњавање својих дужности према Богу и према ближњима, поставља се данас као највиши закон и програм не само пред сваког Архиепископа Цркве Христове, него и пред сваког појединца, па и пред све народе читавога света, јер се само кроз Христа и његову пуну љубави и праштања, пуну милости и самоодрицања, божанску науку, свет може спасти страховите несреће која му прети...“ („Викарни Епископ моравички и Главни секретар Светог Архиепископског Синода Господин Герман“, Гласник Српске Православне Цркве, бр. 7–8, 1. август (19. јул) 1951, 78–79). Заблагодаривши Патријарху и Сабору на избору за Епископа додаје: „Топло благодарим свима својим наставницима који су се трудили и залагали да од мене створе корисног члана друштва и доброг делатеља на њиви Божијој. Не мање благодарим добром свештенику мога села који ме је као маленог ђачића, свештеничко сироче, одвео у Богословију Св. Саве и тако поставио на

стазу која ме је, Божјом помоћи, све до овде довела. У овом светом и за мене величанственом часу ја се захвално сећам светле успомене блаженопочившег Епископа жичког Јефрема који ме је рукоположио у свештенички чин и који је, како мени, тако и свему свештенству, за сво време свог живота био ревностни учитељ и нежни родитељ...“ („Викарни Епископ моравички и Главни секретар Светог Архијерејског Синода Господин Герман“, Гласник Српске Православне Цркве, бр. 7–8, 1. август (19. јул) 1951, 79).

Епископ моравички Герман у пратњи професора др Душана Глумца, на основу одлуке Светог Архијерејског Сабора, 1951. године, посетио је верне Српске Цркве у Америци, Канади и Западној Европи. У Дневнику је записао о свом боравку у Америци и сусрету са Светим Владиком Николајем Жичким, некадашњим својим надлежним Епископом: „Улазећи у хотел, око 20.30 часова, купили смо новине и таман да уђемо у лифт, кад се пред нама обрете Преосвећени Епископ Николај. Поздрависмо се и пољубисмо. Честита ми и каже: ИС ПОЛА ЕТИ ДЕ-СПОТА. Идемо у моју собу и остајемо у разговору један сат. Онда он одлази. Ја га пратим до лифта, а Глумац до улице и до кола. Сутрадан, 27. октобра, на Петковицу, у 10 сати долази по нас Шуклетовић и вози нас у стан Преосвећеног Епископа Николаја, код Цркве. Он нас дочекује... Онда Епископ Николај мене зове у другу собу... Кад смо ушли у собу, почео се детаљно распитивати о свим епископима и својим пријатељима. Затим је почео да говори о јединству Цркве. Каже, да је његов меморандум упућен Светом Архијерејском Сабору погрешно протумачен, а нарочито је злонамерно искривљен од стране оних који желе себе да правдају (овде мисли на Владика Дионисија). Говори о својој оставци. Каже: могли су да ме пензионису или, просто да ми уваже оставку... Каже, када сам писао ту оставку, писао сам је што сам већ 10 година ван Епархије и што сам стар човек, у далеком свету. Писао сам је с намером да се на њу постави за сталног епископа, млад, енергичан, интелигентан човек; млада снага која ће 20 и више година да управља њом и да је оживи духовно. Ни пошто нисам да се она да неком, мени по годинама, равном старцу. Ако Сабор не да Жичку епархију неком младом, интелигентном, енергичном епископу, већ хоће да је да старцу као што сам ја, онда ја повлачим своју оставку па ћу и даље сам носити тај терет...“ („Упокојио се у Господу Патријарх српски Герман“, Гласник, Службени лист Српске Православне Цркве, бр. 9, септембар 1991, 189).

На Сабору 1952. године, Епископ Герман, изабран је за Епископа будимског, али на ту епархију никада није устоличен, јер никада није добијена сагласност мађарских државних власти (Сава Епископ шумадијски, Српски јерарси од деветог до двадесетог века, Београд–Подгорица–Крагујевац, 1996, 133). После упокојења Епископа жичког Николаја, изабран је 1956. го-

дине за Епископа жичког и устоличен у Краљеву, 15. јула 1956. године. Као Епископ, администрирао је епархијама будимљанско-никшићком (1955–1956) и рашко-призренском (1956–1957) (Сава Епископ шумадијски, Српски јерарси од деветог до двадесетог века, Београд–Подгорица–Крагујевац, 1996, 133).

Епископ жички Герман, 1958. године, изабран је за Патријарха српског (Имао сам радост и част да пре тридесетак година, на Војно-медицинској академији, сретнем великог и чудесног Патријарха српског Германа. Колико сам био затечен догађајем, савладан јаким осећањима и од силног узбуђења, угледавши овог Човека, нисам успео да се подигнем са столице. Пред мојим дечијим очима је био духовни горостас, који је својим присуством пленио христолитом љубављу, који је био и остао Проповедник Христовог Јеванђеља, Исповедник Христов. Заиста сам благодаран Богу за овај сусрет који је променио мој дотадашњи живот. Нека Ти је вечни спомен Патријарше српски Германи, моли се за нас пред Престолом Божијим, онако као што знаш и као што си се увек молио, не посустајући у молитви! – Монах Игнатије Марковић), али ће администrirати Епархијом жичком до 1961. године.

монах Игнатије Марковић

Када је викар Патријарха Германа, тада Епископ марчански, а потоњи будимски, Данило, писао о Његовој Светости, споменуо је стару пословицу: „Поколења дела суде“, говорећи да „непогрешиво суде једино Господ и Његови светитељи, док о цени човека највише греше његови савременици“ (Патријарх српски Герман споменица поводом двадесетогодишњице његове патријарашке службе 1958–1978, Београд, 1978, стр. 9). Ова мисао Епископа Данила је примењива у свим временима, јер толико и постоји и људска сујета. Међутим, ретки су они који би и као савременици могли шта ружно рећи о личности Патријарха Германа, а нама, поколењу из поменуте пословице тако нешто је и недопустиво, макар у знак захвалности Патријарху који је очувао српско Православље у времену забрањеног Српства и Православља.

Патријарх Герман, устоличен је 14. септембра у Београду 1958, а 29/16. маја, 1960. године у древни трон српских патријараха у Пећкој Патријаршији, увели су га Митрополит загребачки Дамаскин и дабробосански Нектарије. Од тог тренутка, Српска Црква је почела да пише сјајан део своје историје, иако се налазила у тешким и оштрим канцама једног партијског система.

Као што је напоменуто, тада прота Хранислав, био је образован на пољу права, што му је итекако користио, као и свештеничко искуство када је обављао веома захтевну службу Патријарха. Тако је уз помоћ свог правног знања могао да успостави, за прилике свог антитеистичког времена, квалитетне везе са државним органима, а др Чedomир Драшковић, дугого-

дишњи професор на Богословском факултету, рекао је истину да су односи Цркве и државе „истовремено и најобјективнија квалификација свога времена“ (Патријарх српски Герман споменица поводом двадесетогодишњице његове патријарашке службе 1958–1978, Београд, 1978, стр. 13). Искуство у свештеничком чину му је помогло да разуме проблематику свештенства свог времена и њихове потребе, као породичних људи.

Још је, тадашњи ректор Богословије Светог Саве, Душан Кашић, говорио о дипломатији Патријарха Германа са представницима других Цркава. Заправо, он је наглашавао да је српски Патријарх иницирао успостављање добрих односа у свеколиком Православљу, па је тако посетио 1959. године Свету Земљу, први пут после Патријарха Арсенија III Чарнојевића (1683. г.) у гостима Патријарха јерусалимског Венедикта, код којег је на Васкршњој Литургији рекао: „Ту међусобну размену посета неко је морао да почне и ми смо ето, ту иницијативу узели на себе“ (Патријарх српски Герман споменица поводом двадесетогодишњице његове патријарашке службе 1958–1978, Београд, 1978, стр. 26). Познато нам је, даље, да је Патријарх Герман посетио и Васељенског Патријарха Атинагору, где је наставио да говори о јединству Православних, затим је посетио и александријског Патријарха Христофора, антиохијског Патријарха Теодосија, који му је међу првима и узвратио посету (исте године). Нарочит однос, наглашава протојереј-ставрофор Кашић, Патријарх је имао са Русијом, и Патријархом Алексијем (касније и са Пименом), којег је посетио 1961. године, и том приликом постао почасни члан Московске духовне академије.

Да је ово његово сејање љубави и тежње ка јединству уродило плодом, сведоче узвраћене посете: споменуте антиохијског Патријарха Теодосија, касније и јерусалимског Патријарха Венедикта, александријског Патријарха Николаја, бугарског Патријарха Кирила, Архиепископа Грчке Серафима и као највећи по части, у Београд је дошао 1967. г. Васељенски Патријарх Атинагора, који је дочекан од стране великог броја побожних Православних Срба. Ђакон Радомир Ракић, када је писао о Патријарху, говорио је углавном о Патријарховом залагању за односе са Римокатоличком Црквом. Али, Патријарх је градио пријатељске односе и са инославним представницима (рецимо, био је на сахрани Реис-ул-улема кади-Сулејман Кемура у Беговој цамји).

Међутим, не може нико чистити лишће из туђег дворишта, док и сопствено не среди. Градимир Станић, прослављени српски писац, пишући о Патријарху Герману, за разлику од ректора др Кашића, базирао се углавном на његову дипломатску делатност на територији СПЦ. Тако је писао: „Обилазио је Патријарх своје стадо у време и невреме, по киши и сунцу, улазио и служио у царским задужбинама, као и у скромним сеоским црквицама. Одазивао се он позиву народа и позивима појединих епископа“

(Патријарх српски Герман споменица поводом двадесетогодишњице његове патријарашке службе 1958–1978, Београд, 1978, стр. 33). Већ по устоличењу у звање Патријарха, посетио је Епископа бачког Никанора, браничевског Хризостома па и поједине Архиепископе других епархија у Србији, али посећивао је и Македонију, Босну, Хрватску, Словенију, Истру, Мађарску итд. Патријарх Герман је, следећи примеру благочестивих царева и патријараха кроз историју, и сам подигао задужбину, Цркву „Нову Лазарицу“ у селу Велика Дренова, где је и одрастао.

Овим је Патријарх посведочио да није уображено заборавио на родни крај и детињство, као што није заборављао ни на Београдску Богословију, чији је и сам ђак био. Патријарх Герман је имао посебан однос са Богословијама. Након устоличења у Пећи, обишавши манастир Високе Дечане, град Призрен и Епископа Павла (потоњег Патријарха), присуствовао је полагању писменог матурског испита матураната Призренске Богословије. Патријарх Герман је отворио и присуствовао свечаном обележавању 350-годишњице Богословије у Крки, где га је дочекао тадашњи ректор, а потоњи Митрополит Николај Мрђа. Исто, због премалог капацитета Београдске Богословије, а идући ка поновном отварању Богословије у Карловцима, Патријарх је отворио Одсек Београдске Богословије Светог Саве у Сремским Карловцима. Но, поред свега споменутог, Патријарх је готово сваку велику званицу доводио у Београдску Богословију, а пространа сала трпезарије и капеле служила му је за додељивање почасних доктората и сличних грамата. Тако је, у Богословији, додељена диплома почасног доктора богословских наука цариградском Патријарху Атинагори, 1967. године. Своју љубав ка Богословији, испољавао је и обилним даривањем библиотеци Богословије, и многим другим начинима.

Све горе споменуто, потврђује да је Дух Свети учествовао у избору за поглавара Српске Православне Цркве, онда када су ови простори почивали у тоталитарном режиму безбожја. Колико је светосавским животом живео и светосавски управљао Црквом, сведочи заправо највећи Храм, чију градњу је обновио Патријарх Герман. Храм Светог Саве, који је сада симбол Београда, Србије и Балкана уопште, био је апстракција времена пре Патријарха Германа, али његовом непоколебљивом одлуком да измоли наставак градње истог, писао је молбе Јосипу Броз Титу готово сваке године од свог доласка на патријарашки престо. Темељи су поново освећени и са изградњом је поново отпочето 1985. године, чији крај није дочекао велики Патријарх Герман у овом животу, скончавши 27. августа, 1991. године, и преселивши се у наручје Светитеља Саве, одакле и сада посматра пут Светосавске Српске Цркве.

У Епархији шумадијској

Два века Старе цркве

У сусрет прослави 200 година Старе јагодинске цркве, задужбине кнеза Милоша Обреновића, у Јагодини је 27. и 28. новембра 2016. одржан научни скуп под називом: „Два века Старе цркве у Јагодини“.

Пре почетка скупа, Епископ шумадијски Јован је служио Свету Архијерејску Литургију уз саслужење декана Православног богословског факултета УБ, протојереја-ставрофора Предрага Пузовића, архијерејског намесника беличког, протојереја-ставрофора Небојшу Младеновића, протојереја-ставрофора Радослава Станковића, и друге, а уз учешће свештенства беличког намесништва, верног народа, као и Хора Старе цркве.

Симпосион је одржан на Факултету педагошких наука у Јагодини, а отворио га је Преосвећени Владика Јован наглашавајући значај обележавања овог јубилеја.

— Двеста година зидови храма су упијали молитве покајања. Храм је запамтио многе недаће људи и пружао и даље пружа утеху свима који у њега улазе, поручио је Владика и истакао побожност кнеза Милоша који је сазидао и обновио преко педесет храмова и манастира, и на тај начин поставио темеље нововековне Србије.

На првој сесији, којом су председавали Епископ Јован и др Бранислав Цветковић, говорили су: мр Дејан Танић (*Стварале нововековне Србије (1815–1835)*); др Предраг Пузовић (*Књижевна делатност кнеза Милоша*); Љубодраг Поповић (*Намесништво јагодинско у 19. веку (до 1850)*); мр Небојша Ђокић (*Из прошлости цркве јагодинске Светиој арханђела Михаила*), и Све-

тлана Мишковић (*Верска настава у основним школама у Јагодинском округу у првој половини 19. века*).

Сутрадан, 28. новембра, други део симпосиона, којим су председавали мр Дејан Танић и Јасмина Трајков, произнео је излагања: мр Добривоја Јовановића (*Јагодински прота Јован Миловић учесник Кочине крајине*); Душка Грбовића (*Грађа из Збирке архивалија Историјској одељења Завичајној музеја у Јагодини о Старај јагодинској цркви Св. арханђела Михаила*); Нинослава Станојловића (*Свештеници цркве јагодинске Св. арханђела Михаила (1818–1918)*); Александра Милосављевића и Владимира Орбовића (*Свештенство Старе цркве између два светска рата*).

Председавајући на трећој сесији били су: Нинослав Станојловић и Светлана Мишковић, а говорили су: др Бранислав Цветковић (*О античкој сиволији у Храму Светиој арханђела Михаила у Јагодини*); мр Ана Костић Ђекић (*Стара црква Светиој арханђела Михаила у Јагодини: њена архијерејска и месна у владарској идеологији кнеза Милоша Обреновића*); Јасмина Трајков (*Иконостај цркве Светиој арханђела Михаила у Јагодини*) и Вук Даутовић (*Богослужбени предмети из ризнице Старе јагодинске цркве*).

Након сваке сесије следила је дискусија. Завршну реч је одржао протођакон Нинослав Дирак. Зборник радова са симпосиона биће штампан до свечане прославе 200-годишњице Старе цркве на Аранђеловдан 2018, до када је планиран и завршетак радова на новој ризници и црквеној сали.

З. Нешић

Извор: Епархија шумадијска

Преосвећени Атанасије, умировљени Епископ захумско-херцеговачки је од 26. до 30. новембра 2016. године посетио источну Словачку. Као духовно чедо Преподобног Јустина Ђелијског, који је био од 1929–30. год. на мисији у овим пределима Подкарпатске Руси, Владика Атанасије је обилазио светиње где је и Свети Јустин боравио и мисионарио и упознао се са овдашњим Русинским (Карпаторуским) народом.

Главни разлог његове посете, по нашем позиву, била је прослава 90 година од повратка становника села Осадне у православље, после 200 година наметнуте нам Ужгородске уније са Римом. Тамо је Владика Атанасије служио Свету Литургију са поглаваром Православне Цркве у Чешким земљама и у Словачкој, Блажењешим Митрополитом Рагиславом.

Песмом на српском језику овде га је поздравио мали Јустин Сорока, који носи име по Светом Јустину Новом Ђелијском, пошто се родио по молитви његових родитеља на Авином гробу. Испод цркве у Осадни је у костурници служио и помен за 1025 руских војника пострадалих и Првом светском рату. Обилазио је и многе друге наше цркве у којима је проповедао и поклонио се и православним словачким светињама. Једна од светиња је и целебни троструки Извор Мајке Божје на границама северних Карпата (према Пољској), где наш побожни народ долази и пије лековиту воду Мајке Божје. Посетио је и скит покојног игумана Игнатија (Чокине) који се вероватно лично знао и са Преп. Јустином, пошто је неко време боравио у манастиру Преп. Јова Почајевског у Ладомировој, који Свети Јустин помиње и у својим записима из путовања по Прешовској Руси.¹ И игуман Игнатије је живео светим животом и поштовање у народу ће

¹ Отац Јустин је оставио иза себе у рукопису краћи „Поткарпатски Летопис“. У њему стоји: „7/20. IV (1930) посетих Ладимирово на Словенску: конференција свештенства. Манастир: прави: труд и молитва; спава се на даскама... Образац свега – о. Виталиј. Тамо боравио до 22. IV (1930).“

Владика Атанасије (Јевтић) посетио Словачку

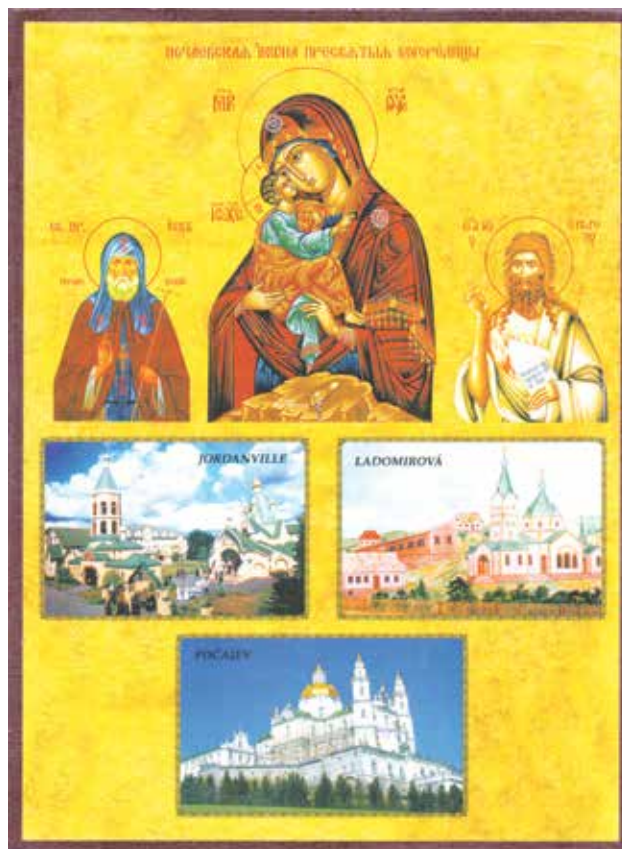

Са заједничке Службе са Митр. Растиславом у вароши Осадне у Словачкој

ускоро и њега унети у календар Светитеља Православне Цркве. Владика Атанасије се, наравно, поклатио и у цркви овог бившег манастира, где је била у то време штампарија за цео руски загранични свет. Одавде су после Другог светског рата отишли монаси у садашњи манастир у Џорденвилу у Америци и у Минхену у Немачкој. Недалеко одавде се родио и бивши првојерарх Руске Заграничне Цркве Митрополит Лавр. Посетио је и једну цркву у којој до данас стоји на светом престолу антиминос са потписом Јосифа Митрополита битолског, са којим је Свети Јустин овде заједно мисионарио (који је био предложио Оца Јустина за нашег Епископа).

Владика Атанасије је такође служио Свету Литургију у капели Светог Јована Богослова у Семинару (Интернату) за студенте Православног богословског факултета у Прешову, где је одржао предавање о Св. Авви Јустину. На Богословском факултету, који је у саставу Прешовског универзитета, у среду 30. новембра држао је предавање на тему „Христос – Земља живих“.

Његова посета је била за све, који су га чули и упознали, велики благослов. Својом мудрошћу и високим теолошким знањем он је све одушевио. Посетио је и Центар за збрињавање сироте деце и породица, који је основао

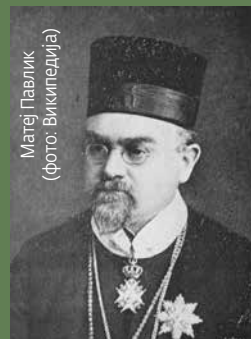
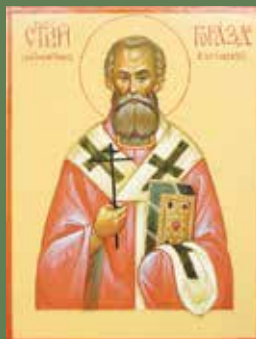
Икона из Ладимиrowa, где је била Штампарија Св. Јова Почајевског, одавде су настали Руски-Карпаторуски манастири у Џорданвилу (САД) и у Минхену

наш Блажењејши Митрополит Растислав, а који материјално помаже и Словачка држава. Како нам је више пута говорио, заволео је братски и очински наш православни народ, и нарочито децу, широм Словачке и Закарпатја, дивећи се, како рече, лепотама пространих брегова и падина и чистих и уредних села у долинама река и потока ових словенских планина. (Такође је често изражавао своје жаљење због насиља које су православни овде донедавно трпели од агресивних унијата како се, додао је, то показало недавно и у суседној православној Украјини).

Прош. Пејтер Сорока

Обновљена Српска Пећска Патријаршија из Београда помагала је обнови православља (започету још 1903. г.) у новоствореној држави Чешко-Словачкој. Држава Краљевина Србија је помогла првом председнику Масареку и премијеру Бартошу, давши им своје пасоше да, после распада Аустроугарске царевине, организују самосталну државу и да омогуће да се приме у православље повратници из уније браћа Чеси, Словаци, и нарочито у Карпаторусији на Истоку. Прву мисију су вршили тамо српски епископи, а затим од 1930–31. г. Митрополит Јосиф (Џвијовић), тада Епископ битолски, и јеромонах Јустин Поповић, проф. Богословије у Ср. Карловцима. Први Епископ Чешко-Словачки био је Горазд / Матеј Павлик, р. 26. 5. 1879, бивши римокатолик, прешао у православље, изабран за Еп. Моравске и Шлезеје и хиротонисан 24. 9. 1921. г. у Саборној цркви у Бгд. од Патријарха Димитрија, те постављен за Митрополита у Чехословачкој. Он је током окупације ухапшен 27. 6. 1942. од Немаца и мучен, и стрељан 4. 9. 1942. г. Унет у Диптихе Светих Православне Цркве као Свештенотученик. СПЦ га је 24. 9. 1987. г. прославила као Свештенотученика у цркви њему посвећеној у Оломуцу у Моравској.

Матеј Павлик
(фото: Википедија)

– Од Свечовека до Богочовека –

Живот и рад Епископа Николаја

– 22. део –

Свечовек – божанско биће

Радован Бијовић

Прва Владичина мисао о Свечовеку јесте да је Он Божанско Биће које је рођено пре сваког времена. „Пре свих створења, и пре времена и жалости, Ти си Господе, уобличио човека у срцу своме. Прво си смислио човека, мада си га последњег објавио на бројаницама стварања... Прво си родио човека у срцу своме пре него си почео стварање“ (*Молишве на језеру*, VIII). Из овога би се могло закључити да је овде реч о човеку, а не о Богу. Међутим, мучећи се како да именује тог првог човека, Николај додаје: „Помози моме смртном језику именовати тога човека, тај сјај славе Твоје, и ту песму Твога божанства. Да га именујем *Свечовеком*? Јер као што се он садржавао у срцу Твоме, тако се и у *Његовом уму* садржавао сав објављен свет, са човеком и весницима човека“ (Исто, VIII). Ове чињенице јасно указују да је овде реч о другој Ипостаси Свете Тројице, Сину Божијем, којег именује Свечовеком зато што је у Њему све садржано – посебно сваки човек. Његово лично својство је рађање и тиме се разликује од човека, али и од Онога који га рађа. Да би направио разлику између Свечовека који је *рођен* и човека који је *створен*, а ипак их довео у органску везу, готово их поистовећујући, он настоји да то објасни омиљеним методом аналогije. „Као што се чудесна мисао у човеку нечујно и тајанствено рађа, па рођена мисао потом ствара, тако се нечујно и тајанствено у Теби (Богу Оцу – додао Р. Б.) родио Свечовек, Јединородни, који је потом створио све што Бог може створити“ (Исто, IX). С обзиром на то да глагол *родити* овде употре-

бљаву у трајном облику, јасно је да је било неко време када Отац није имао Сина, да Син није савечан и сапостојећи са Оцем. Свечовек је *после* Оца као Ипостас, иако Отац има идеју Сина од вечности.

Узрок, или начело, Свечовека није само Отац него и Дух Свети. На ову идеју Николај долази помоћу аналогije. Као што људско рођење има двоструки узрок (отац и мајка), или рођење Богочовека у времену (Дух Свети и Пресвета Богородица), тако и Свечовеково рођење у вечности има двоструки узрок. „У том неизмерном девичанству, дејством Духа Светога, родио се Син (Свечовек)“ (Исто, IX).

То је рођење Бога „одозго“ (Исто, IX). Првобитно рођење које се десило на небу у вечности, касније се поновило у времену на земљи (Исто, IX). „Заиста вам кажем (говори Свечовек), *Ошац* ми је Дух Свети, а мајка преостали девичански кутић душе ваше, у који Дух Свесвети још сме да уђе. Тако се рађа свака мудрост и на небу и на земљи: од Девојке и Духа Свесветог. Над девичанством прве *Ипостаси* (која се још не може именовати *Оцем* јер нема Сина) залебдео је Дух Свесвети, те се родио Свечовек, мудрост Божија. Што је девичанство Оца на небу, то је девичанство *Мајке* на земљи. Што је дејство Духа Светог на небу, то је Његово дејство на земљи. Што је рођење мудрости у небу, то је рођење мудрости и у земљи“ (Исто, X), каже Николај. У *Речима о Свечовеку* нигде не говори о вечном рађању Сина, већ о Његовом Боговаплоћењу (рођењу) у времену од *Мириам* и Духа Светог (Упореди: *Речи о Свечовеку*, СД IV, 717–718).

Оно што овде највише збуњује и изненађује јесте увођење двоструког узрока рађања Сина у вечности: *Девојка* (Прва Ипостас – Отац) и *Дух Свети*. У *Молишвама на језеру* Девојка је синоним за Ипостас Оца, а у *Речима о Свечовеку* *Мириам* (Девојка) је универзална космичка душа или, како он каже, „горка васионска душа“ (Исто, 717). Пресвета Богородица (*Марија*) је само имењакиња космичке *Мириам* (Исто, 717), коју је она одредила (космичка *Мириам*) да роди Сина у времену. Највероватније Николај овде покушава да измири хришћанство са индијском мишљу, Исток и Запад, теорију и праксу. Зато му је потребно да од две свори једну онтологију, из које би касније све изводио. *Марија* (Пресвета Богородица) је конкретна историјска личност, али јој он придаје она својства која има „мајка земља“ у ведској литератури – она је универзални космички и животни принцип. У Индији постоји веровање да је грех орати земљу јер се тако разара „мајка“ света.

Настојећи да створи нову метафизику симбиозом хришћанске и индијске метафизике, Николај доводи у питање православну тријадологију. Но ако ову нову метафизику – метафизику Свечовека – ствара са одређеним циљем, осећа се и види да он основни хришћански догмат тумачи и објашњава небогословски. У ствари, тумачи га у духу античке онтологије и оригинализма. То показују и следеће мисли: „Као нирван био си Господе, док се Син у Теби не заче: без броја и без имена био си“ (*Молишве на језеру*, VIII). Ову мисао допуњује следећим речима: „У једној вечности, Господе, Ти си био у неисказаној

безразличности (читај: *сам*) и у вечерњем блаженству своме. Тада су ипостаси (користи мало слово) Твоје истине биле у Теби, јер нису могле не бити у Теби. Но нису се созерцавале једна у другој, јер се нису знале у својој различитости. У другој вечности, Ти си био у јутарњем блаженству Своме, и три Ипостаси (сад велико слово) сазнале су се и созерцале као такве“ (Исто, IX). Да би и ову тврдњу учинио уверљивијом, објашњава је аналогијом: као што човек при буђењу отвори два ока једновременно, тако су се у Богу, у Његовом „јутарњем блаженству“, отвориле Три Ипостаси (Исто, IX), из чега извлачи закључак: „Нема Оца без Сина, ни Сина без Духа Светога“ (Исто, IX).

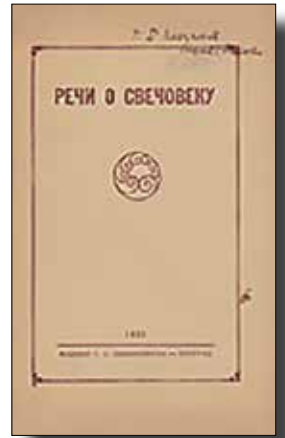
Полазно Николајево становиште је идентично основном постулату хеленске монистичке онтологије по коме *биће*, и поред своје мноштвености, представља јединство, и сва конкретна бића у нужном су односу са тим бићем. Из овог онтолошког монизма се касније ствара идеја о космосу као хармоничном односу ствари и бића међу собом. Онтолошко начело је сама Божанска суштина (то означава његове речи да је Господ у „вечерњем блаженству“ био безразличит, безимен). Из те Божанске суштине (природе) касније („у јутарњем блаженству“) настају Три Ипостаси: Отац, Син и Дух Свети. Другим речима, есенција претходи Личности. Природа одређује Личност, а не Личност Природу. Ако се сад постави питање шта је то што чини јединство Лица Свете Тројице, онда је то за Николаја сама Божанска природа, а не Личност Бога Оца. До тог закључка очигледно га доводи аналошко закључивање. У људском постојању природа претходи личности. Када су се Петар, Марко, Јован родили, претходила им је једна људска природа. Тако Оцу, Сину и Духу Светом претходи Божанска природа – Света Тројица је условљена својом сопственом природом. У православној тријадологији, посебно после великих Кападокијских Отаца, сасвим је

обратно. Божанска Тројична Личност претходи или, боље речено, поклапа се са Божанском суштином, јер Бог по самој својој природи није имао почетка. Простор и време не улазе у Његово постојање. Отуда Три Божанске Ипостаси немају удела у некој претпостојећој, претходећој („вечерњем блаженству“) Божанској природи, него се поклапају са њом. Мноштеност у Богу не подразумева дељење Његове природе, као што се дешава са човеком и људском природом (Упореди: Јован Зизјулас, „Од маске до личности“, *Бојословље* (1985) 1–2, 17–40, и „Допринос Кападокије хришћанској мисли“, *Бојословље* (1988) 1–2, 70–72). Немогуће је рећи да у Богу било која од Три Ипостаси постоји одвојено од осталих Ипостаси. Три Личности чине неразориву заједницу, где је индивидуализам незамислив. Сам начин Њиховог постојања чини да су Три Лица један Бог. Узрок да су Три Лица а један Бог – није Божанска природа, како мисли, него Личност Бога Оца који хоће да има Сина и Духа Светог.

Уводећи категорију времена у тумачење Свете Тројице, он заправо уводи субординацију између Лица Свете Тројице. Прва Ипостас је једна беспочетна (а Прва Ипостас је Божанска природа). Све остало има свој почетак. Свечовек има свој „почетак“ – Оца, једноставно зато што му је Син. Бог је беспочетан (безличан). Тек кад има Сина, Он постаје Отац. Ако овоме још додамо и контрадикторност у мишљењу, јер на једном месту тврди да су се Три Ипостаси једновременно осазнале, то јест постале Личности из једне природе која им претходи, а на другом да се Свечовек *рађа* од Оца („Девојке“) и Духа Светог, јасно је у какве тешкоће запада. Он се сад нашао пред следећом тешкоћом: како помирити то да је Бог непроменљиво и савршено Биће са чињеницом да се Три Ипостаси осазнају тек у „јутарњем блаженству“. Ако се на овоме остане, то би значило допуштање могућности да је Бог променљиво Биће и да је ишао од

несавршеног ка савршеном, а то је опет немогуће замислити. Ову противречност он настоји да разреши на следећи начин: у Божанској природи, и уму Божијем, постоје одувек идеје Три Личности („у вечерњем блаженству“ оне још нису Ипостаси), које у једном тренутку постају Ипостаси, постајући свесне свог сопственог постојања („у јутарњем блаженству“). Свечовек као Ипостас, као конкретна Божанска Личност, има „почетак“, али се Он одувек на безличан начин налазио у Првој Ипостаси. Исту аргументацију користи и када је реч о односу Бога и света. Ипак се овим проблем не решава, јер за Бога не важе категорије времена и простора.

Да би превазишао ову противречност, Николај уводи интересантан појам – појам *вечности* у *вечности*, који стоји између појма вечности и времена. „Постоји вечност у вечности, као што постоји трајање у времену“ (*Молишве на језеру*, XI). Он му је потребан да би могао да тврди да Свечовек, иако има почетак, ипак постоји од вечности. Појам *вечности* у *вечности* можда одговара појму *свевремености* који се среће у руској философији свејединства. Користећи овај појам, он долази до следећег закључка: Бог постоји од вечности, Свечовек у „вечности у вечности“, свет у времену. У суштини, овим само избегава да употреби реч *почетак* за Свечовека. Он је опет зависан у том неограниченом времену као трајању („вечност у вечности“). У Богу време не постоји, као што не постоји ни простор. Не постоји ни „вечност у вечности“, ни сама вечност као безгранично трајање. Бог је *над-времен*, то јест постоји независно од сваког времена.

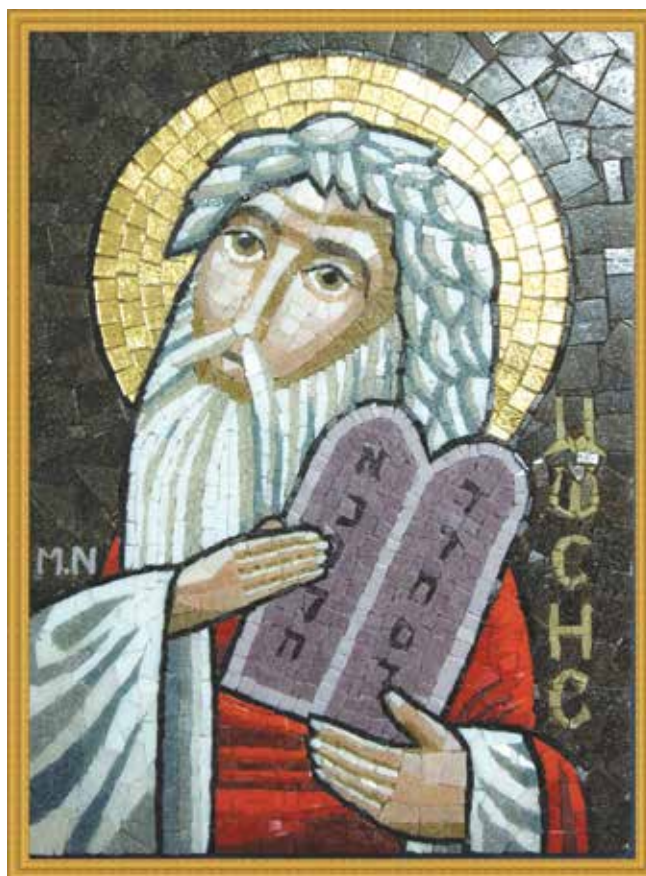
– наставиће се –

– Нека питања из Старог Завета –

Хришћански Стари Савез и јеврејски Танах

Проф. др Родољуб Кубаши

Св. Пророк Мојсије – коптска мозаична икона, рад Мине Нашеда (Mina Nashed) (извор: Википедија)

Већина људи поистовећује хришћански Стари Савез (Завет) са Јеврејском Библијом, или како је сами Јевреји називају Танах-ом. Међутим, ствари не стоје тако. Тачно је да је највећи број литерарне грађе присутан у Старом Савезу и Танаху истоветан или јако близак. Те списе можемо називати староизраилски или библијски. Наравно, постоје и извесне текстолошке разлике на нивоу појединих књига. То се нарочито види у Књизи пророка Јеремије или Књизи о Јестири. Такође је и број књига упитан. Јевреји не

прихватају тзв. девтероканонске књиге, док их већина хришћана сматра богонадахнутим, итд. Међутим, иако ова одступања нису занемарива, није у томе главна разлика између Старог Савеза и Танаха. Основна разлика је у њиховом канонском устројству који се, пре свега, односи на распоред књига и њихову међусобну усмереност. Дакле, питање је како су староизраилски списи уобличени као канон и која се теолошка концепција налази у основу канона.

Сам акроним „Танах“ састављен је од иницијала три главна

дела Јеврејске Библије, која почињу словима ת – тав (t), נ – нун (n), ו – каф (k/h). Иначе, Танах се због његове богослужбене употребе у синагоги назива и Микра (читање). Дакле, Танах је подељен у три дела. Први део представља Тора (*tôrâh*), други Пророци (*n'vi'im*) и трећи Списи (*k'tûvim*). Тору сачињавају пет Мојсејевих књига, од којих свака има свој назив и он се разликује од хришћанског именовања књига из Петокњижја. Назив књига је настао тако што је узета прва реч из књиге: *На ѱочетѣку, Имена, Позва, У ѱустѣињи и Ре-*

чи. Друга целина позната под називом *Пророци*, састављена је из великог историјског (деветерономистичког) корпуса: ИНав, Суд, 1/2 Сам и 1/2 Цар. Те књиге су називане *ранији пророци*; док други део *Пророка* чине: Ис, Јер, Јез и 12 малих пророка, и зову се *каснији пророци*. Трећи део чине *Сјиси*, у које спадају: Пс, Јов, Пр, Рут, Пнп, Проп, Плач, Јест, Дан, Језд, Нем, 1/2 Дн. Они могу да се поделе на поетске списе: Пс, Јов и Пр; „пет свитака“: Рут, Пнп, Проп, Плач и Јест; историјске књиге: Језд, Нем и 1/2 Дн; Дан обично стоји између „пет свитака“ и историјских књига.

Књиге јеврејског канона подељене су у троделни степености низ који одговара њиховој канонској тежини и различитој употреби у синагогалном богослужењу. Тора је основ, на који се односе други делови. Тора (*tôrâh*) се чита у оквиру *lectio continua* на суботњим богослужењима. Делови пророчких текстова читају се по избору (*haftôrâh*), будући да служе као појашњење Торе. Списи у богослужбеној употреби немају такву улогу, осим псалама и збирке „пет свитака“. Троделна подела Писма се може тумачити и из перспективе различитих ступњева инспирације. Тора је настала из непосредног разговора Мојсеја са Богом; пророцима се Бог откривао преко речи, снова и визија; Списи се темеље на посредном утицају духа Божијег на писце. Јеврејски канон је најбоље представио М. Мајмонидес (1135–1204). Он поделу канона на три дела описује сликом три концентрична круга. У средишту је Тора, круг до средишњег припада Пророцима, а спољашњи круг представљају Списи. Пророци и Списи су коментар Торе, а сам канон је конципиран тако да Закон представља највиши ауторитет и средиште, док су Пророци и Списи силазно ранжирани „по степеницу ниже“. Пророци тумаче и актуализују Тору, исту улогу имају и Списи, с тим што

је њихов ауторитет мањи од Пророка. То истовремено значи да Списе и Пророке треба читати из перспективе Торе.

У односу на Танах, Стари Савез се заснива на другачијем богословском схватању. Већ сам назив Стари имплицира Нови Савез, а они заједно чине хришћанско Свето Писмо. Према таквом схватању Стари Савез је подељен у четири целине: *Петокњижје*, *историјске књиге*, *мудросно-поетска лијтература* и *пророчки сјиси*. Петокњижје је састављено од пет књига Мојсејевих: *Постанње*, *Изразак*, *Левитска*, *Бројеви* и *Поновљени закон*; историјске књиге чине: ИНав, Суд, Рут, 1/2 Сам, 1/2 Цар, 1/2 Дн, Језд, Нем, Тов, Јдт, Јест и 1/2 Мак; мудросно-поетске књиге су: Јов, Пс, Пр, Проп, Пнп, Прем и Сир; коначно долазе шеснаест пророка: Ис, Јер, Плач, Вар, Јез, Дан, Ос, Јл, Ам, Овд, Јон, Мих, Нм, Соф, Аг, Зах и Мал. Оваква подела старосавезног канона има своје теолошко упориште засновано на основном хришћанском доживљају Писма, као једне књиге – састављене из два Савеза. Средиште хришћанског Писма је Христос, Месија којег је најавио Стари Савез. У том смислу је посебно упадљива улога пророка. Док они у Танаху актуализују Тору, дотле се пророци у старосавезном канону налазе на крају, усмерени на обећаног Месију. Као органска целина Стари и Нови Савез су уобличени према истом моделу, у којем се поклапају унутрашње структуре књига (делова) оба Савеза: Петокњижје – Еванђеља, историјске књиге – Дела апостолска, мудросне – посланице и пророци – Откривење. Заправо, Стари Савез је заједно са Новим обликован у оквиру ране Цркве – Новог Израила.

Богословска структура Старог Савеза изражава основну идејну линију хришћанског *Вјерују*. Петокњижје говори о стварању света и човека, човеком паду, обећању Божијем, Изласку

и Савезу. Историјске књиге сведоче о човековој немогућности да изађе из историјске трагике. Иако се Бог открио и дао Закон, ипак човек сам са Законом не може да изађе из егзистенцијалног лавиринта или стања палости. Поред тешког стања у којем се нашао Израил, историјски списи остављају наду у будућност. Мудросно-поетски текстови, који следе, констатују тешко стање у коме је човек, али изражавају вапај и веру, тј. даље тражење пута ка Богу. На тај пут коначно указују пророци, видећи његову реализацију у месијанској будућности. У таквом виђењу Стари Савез представља обећање, док је Нови испуњење. То значи да се старосавезне књиге читају кроз призму Христове личности, с тиме што им се чува историјска реалност, јер се Божије откривење десило у стварној историји.

Дакле, разлике између Старог Савеза и Танаха се пре свега огледају у њиховом богословском усмерењу и основним поставкама вере. На основу тога обе заједнице – Синагога и Црква – формирале су свој нормативни канон од старих израилских списа, који су настајали и развијали се у дужем временском периоду. Треба напоменути да је Стари Савез настао у оквиру ранохришћанске заједнице, док је Танах уобличен у круговима равинског јудаизма. Међусобне разлике имају и своју језичку димензију. Наиме, Танах је обликован у оквиру јеврејске традиције, базирајући се на јеврејском језику, док је Стари Савез заснован на преводу Седамдесеторице (Септуагинта) у оквиру грчког говорног језика. На тај начин хришћани су изразили своје уверење да је Месија дошао свим народима и од почетака своју мисију усмерили и на друге народе. Наравно, не треба изгубити из вида да су јудаизам и хришћанство наследници истог и заједничког библијског предања. ■■

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

„Када кажу: мир је и сигурност...” (1. Сол. 5, 1–3)

Проф. др Предраг Драгишиновић

Пошто је црквеној заједници у Солуну изложио своје виђење другог доласка Господњег, посебно се осврнувши на судбину браће и сестара који су уснули у Господу (1. Сол. 4, 13–18), апостол Павле се враћа на још једно питање везано за последње дане овога света: „А о временима и роковима, браћо (и сестре), није потребно да вам се пише, јер ви сами добро знате да ће дан Господњи доћи као лопов у ноћи, јер када кажу: мир је и сигурност, тада ће наћи на њих изненадна погибија, као бол на трудну жену, и неће (то) избећи“ (5, 1–3). Повезаност овог одељка са претходним текстом је евидентна: најпре, питање које се намеће из излагања есхатолошких догађаја у 4, 13–18 гласи: када ће се све то збити? У 5, 1–3 следи одговор на то имплицитно питање: не знамо, али збиће се извесно и збиће се изненада, те је стога потребно да живимо у будности и приправности (5, 4–8). Друго, формулацијом „јер ви сами добро знате“ апостол, између осталог, рекурмира на претходни текст 4, 9 („А о братољубљу не треба да вам се пише, јер сте сами од Бога научени да се љубите међу собом“). Ради се, дакле, о једној ствари која је Солуњанима позната, али апостол жели изнова да је изложи. Њему је стало да

подсети хришћане да одговорно чекају дан Господњи, при чему се више пасивном призиву „чекања“ придодaje будност, спремност, активност: „зато немојмо спавати“ (5, 6).

„Времена и рокови“

Формулација „времена и рокови“ присутна је у библијској и јудејској традицији и примењује се да изрази убеђење да је Бог *већ*

када почиње одвијање догађаја који воде ка дану Господњем биле преокупације верујућих људи. Међутим, апостол Павле овде ништа не говори о томе *када*, већ *како* ће се то збити. Чак се множина „времена и рокови“ сажима у јединину једнократног упада лопова усред ноћи (ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται), као и јединину једног оштрог бола (ὁ ὥδιν) који наилази на трудну жену.

Дан Господњи

Да ће, пак, „времена и рокови“ резултирати даном Господњим који ће доћи као лопов у ноћи, изненада и неочекивано дакле, Солуњани добро знају. Одакле они то знају, Павле не каже директно. Могуће је да они то знају из његове усмене проповеди или из библијске традиције (Ам. 5, 18–20; Јл. 2, 1; Ис. 13, 6.

одредио *када* ће настати последњи дани овога света, тј. када ће наступити крај света (Дан. 7, 12; Прем. 8, 8; Дап. 1, 7; 3, 20). „Времена и рокови“ стоји за низ догађаја који ће се одвијати у времену пре него што наступи дан Господњи. Ова тема заокупљала је многе познојудејске и ранохришћанске мислиоце и њихове заједнице, о чему сведочи распрострањеност апокалиптичке литературе. Свакако да су препознавање знакова времена и покушај да се „погоди“

9; Јез. 7, 10; 13, 5), или из општег хришћанског предања (уп. Лк. 12, 39; Мт. 24, 43; 2. Пт. 3, 10; Отк. 3, 3; 16, 15). Ноћ која је време мира, сигурности и спокоја бива време када се појављује лопов који угрожава идилу породичног дома. Једино што се хришћанима може препоручити је будност: „зато немојмо спавати“ (5, 6). Не треба дозволити да спокој ноћи деактивира потребну пажњу: пошто дан Господњи долази као лопов у ноћи. Ова метафора је веома слојевита. Не

Слике:

1. Хетимасија – трон уготовљен за Христа, детаљ фреске Другог Доласка Христовог – Страшног Суда, Дечани, око 1300. године (извор: youtube.com)

2. Трон са симболима страдања: Адам и Ева се клањају, Венеција, мозаик из 11. века (извор: Википедија)

ради се о томе да је човек у ноћи беспомоћан пред лоповом, већ о томе да треба да буде спреман да он долази, да његов долазак не треба да га изненади. С друге стране, долазак дана Господњег је у мисаоном свету хришћана један крајње позитиван догађај, а за њега се користи метафора лопова, нешто дакле, вредносно посматрано, веома негативно. Поређење је, међутим, у оној тачки у којој треба нагласити сву препређеност, обученост и способност лопова да *изненади*, односно да се, користећи спокојство, тишину, мир и безбрижност – за шта је метафора *ноћ* – појави ниоткуда и наруши мир и сигурност дома.

„Мир и сигурност“

Реч *εἰρήνη* Павле иначе не користи за илузију мира, мада је овде таква употреба вероватнија. Могуће је да се *εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια* смешта у старозаветне спорове о лажним пророцима (Јер. 6, 14; 8, 11; 14, 13; Јез. 13, 10; Мих. 3, 5). Могуће је да апостол повезује лажне пророке и римску политичку пропаганду свеопштег мира *pacis et securitas*, желећи тиме да поручи да је политичка стабилност Римског царства и мир који она гарантује само *привид*, слично као што је ноћ привид сигурности. У оба случаја ради се о привиду пошто политичком миру прети погубија, као што тишина ноћи бива нарушена упадом лопова. Погубија

наилази „на њих“: на оне који су изван Цркве, нису хришћани или на оне који нису будни и које лопов изненађује? Могуће је да се Павле овде дистанцира од свих оних, незнабожаца и хришћана, који су уљуљкани у *pacis romana* и свој идентитет везују за једно пролазно политичко стање. Наравно, хришћани из Солуна којима пише ту не спадају. Метафора трудне жене коју спопада бол додатно појачава Павлово библијско убеђење о извесности и неизбежности краја света, као и болу који ће га пратити. То је снажан, вишеструко посведочен библијски мотив (Ис. 13, 6–8; 26, 16–19; Јер. 6, 22–26; 22, 20–23; 50, 41–43; Мих. 4, 9; Рим. 8, 22; Мк. 13, 8; Мт. 24, 8). Солуњани не треба да посустану у будности и спремности, јер дан Господњи сигурно долази и то онда када му се најмање надамо. Будност се, пак, практикује вером у Христово спаситељско дело (5, 9–10) која се читава у реалности црквеног живота, у грађењу нових међуљудских односа у љубави и радости (5, 11–22), на које нас је позвао Бог истинског мира (ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης, 5, 23).

Знакови рата или знакови мира?

Одељак који смо анализирали показује да мирнодопска времена могу бити замка за оне који се у њима уљуљкају и препусте безбрижном сну. У синоптичкој

апокалипси (Мк. 13), напротив, дану Господњем претходе ратови, страдања, насиље, једно опште ратно стање: „А кад чујете ратове и гласове о ратовима, не плашите се јер треба тако да буде; али то још није крај... али у те дане сунце ће се помрачити и месец ће изгубити своју светлост и звезде ће падати с неба и силе небеске покренуће се... тако и ви када видите да се ово збива знајте да је близу код врата“ (Мк. 13, 7. 24–25. 29). Ту метафора лопова у ноћи не игра никакву улогу, пошто дан Господњи не долази изненада, већ се полако приближава што се може пратити кроз догађаје из окружења. Како, дакле, разумети ове противречности у библијским текстовима? Хоће ли дан Господњи доћи изненада када је мир и сигурност или ће долазити постепено, тако што ће му претходити многа видљива страдања? Историјска потка људске егзистенције је непостојана, променљива; искуство разарања Јерусалима у Мк. 13 и искуство *pacis romana* у 1. Сол. 1, 2 осликавају се у представама о томе како ће доћи крај света. Како год он да долази, људи ће увек бити у *незнању* јесте ли то тај дан или није: „Пазите, бдите и молите се; јер не знате када ће време настати“ (Мк. 13, 33). У каквим год околностима живе генерације верујућих хришћана, библијска порука је недвосмислена: „зато немојмо спавати“ (1. Сол. 5, 6). ■

Топлички устанак – нејач против силе и оружја (22. део)

Сведочење Веље Манчића

Антоније Ђурић

– Патолошка мржња бугарских војника у окупираним деловима на југу Србије, посебно њихових комитских одреда, према незаштићеном, голоруком народу, испољавана је сваког часа –

Потом је министар Јовановић наставио сведочење Властимира Вуковића:

Бугари су палили по селима куће и кошаре, нарочито куће испод шума. Народу су узимали новац, плачкали, убијали жене, децу и старце... Кога су год од устаника ухватили, мучили су га на разне начине док га нису убили.

После устанка, Арнаути и Турци отели су од народа сву стоку и отерали, а оно што је остало, нарочито у крајевима где није било устаника, отели су Аустријанци и Бугари, и тако данас народ од стоке нема ништа. Има села, у којима је био устанак, а да сељаци ни петла немају...

О побуну у толичком и јабланичком крају, снази устаника и злоделима окупаторских војника, народним посланицима предочени су и други докази. Занимљиво је сведочење Веље Манчића, земљорадника из Ораовца, среза неготинског, округа тиквешког, наредника у 3. чети, првог допунског батаљона у Микри, који се пре 20 дана предао Французима на Солунском фронту:

„У марту месецу ове године чуо сам од појединих грађана из

Пирота, који су били интернирани у Рушчук, где сам и ја био, да је у Србији, у старим границама око Прокупља, избила побуна Срба против Бугара и њихових власти...”

Такође је занимљива изјава Милана Божинова, родом из Церове, среза гостиварског. Он је служио у српској војсци у 18. кадровском пуку, био рањен и заробљен на Киселици 1915. године, а по оздрављењу узет силом у бугарску војску, одакле је побегао и предао се Енглезима на Солунском фронту:

„Чуо сам за побуну око Ниша и Лесковца. Знам да су младиће из побуњених градова и села, оне које су похватили, користили за радове на прузи Скопље – Тетово – Гостивар – Кичево. Међу њима је било дечака од 12 година...”

Покољ у Пољаници

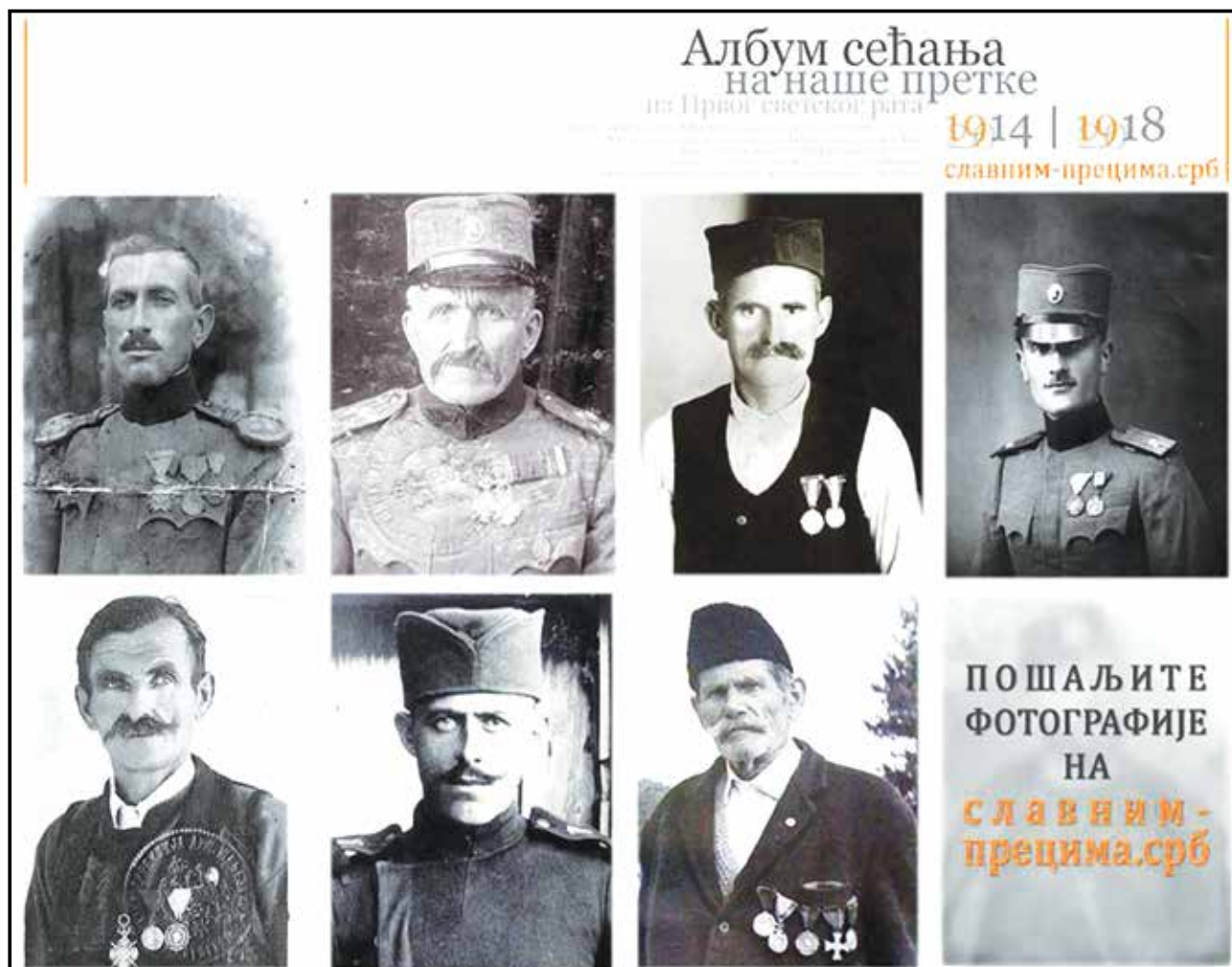
Патолошка мржња бугарских војника у окупираним деловима на југу Србије, посебно њихових комитских одреда, према незаштићеном, голоруком народу, испољавана је сваког часа.

У прошлом рату, када су хитлеровске трупе окупирале на-

шу земљу, убијано је сто Срба за једног погинулог немачког војника. Немци су, и на овај начин, хтели свакако да истребе српски народ. Претече у овом истребљењу, и на овај начин, били су Бугари, јер су они за једног свог убијеног војника – убијали више од 100 невиних људи.

То најбоље потврђује пример у селу Ушевцу у врањској области Пољанице, на путу из Врања за Лесковац. На овом месту је у борби погинуо један бугарски војник, па су га Цигани, којих је у овом селу било 24 у 12 домаћинстава, уз припомоћ српских комшија, сахранили... Међутим, кад су Бугари освојили овај крај, два коњичка ескадрона опколила су село и све његове мештане извели пред команданта пука. Витлали су сабљама, тукли кундацима жене и децу. Неки су, упркос свему, успели да умакну и склоне се у шуму. Ипак, пред бугарског команданта доведено је више од 139 душа.

Командант је, најпре, питао 75-годишњег Димитрија Стојиљковића где је сахрањен онај погинули бугарски војник. Овај, или није знао, или није хтео да каже, па је командант наредио да му одмах одсеку десну руку,

а затим да га избуду ножевима... Неко од ових несрећника је рекао где је закопан бугарски војник. Наређено је откопавање и целивање. Сви колико их је ту било, мушкарци и жене, деца, морали су да целивају из гроба откопаног Бугарина...

Затим је командант наредио да се поново сахрани, а да се сви грађани које су успели да похватају – исеку... Војници су исукали сабље – настао је масакр какав није забележен ни у најмрачнијем веку... За десет минута исечено је 107 Срба и 24 Цигана... Несрећне мајке, које су довеле своју тек рођену децу – да би умилостивиле Бугаре, исечене су за неколико секунди...

Поменућемо само неке жртве: Љубица, кћерка Илије осамнаест година и њен 11-годишњи брат; Марија Здрав-

ковић, њен 17-годишњи син и 15-годишња кћер; Стојанка Здравковић и њена шестогодишња кћер и син Јован, коме је било само три месеца; Драга Пешић, њена кћер Стојанка од 12 година, кћер Даница од осам година и кћер Недељка од шест месеци... Гаја Јовановић је погубљена са троје мале деце; Васка Стојановић је убијена са четворо деце – најстарије дете, син Јован, имао је осам година, а најмлађе, кћер Вукана, само два месеца... Међу овим жртвама била је и Јанка Стошић, којој је било 90 година, као и неколико стараца између шездесет и седамдесет година.

Тако су бугарски зликовци за једног бугарског војника погинулог у борби, на најгрознији начин усмртили више од 130 душа.

Пошто су, после овог грозног масакра, опљачкали и опустошили ово село, у које преживели мештани нису смели да се врате пуна четири месеца, злочинци су отишли у село Влаче.

Сутрадан је, према причању једног очевица, овуда прошао командант бугарске дивизије. Кад је видео грозне лешеве у Ушевцу, наводно је рекао: „Еј, Бугари, Бугари, шта сте починили! Никада од зла нећете побећи, ово ће нас зло затрти...“ Он је наредио да се лешеве сахране.

Убрзо после овог злочина, пала је киша. Вода је поткопала плитку гробницу, па их је носила река Ветерница. Леш Милице, кћерке Стојадина Здравковића, река је однела чак у Големо Село...

— наставиће се —

Велики рат

Славка Томић, акварел
Алмери де Лобел-Риша,
часопис *Илустрасион*,
28. октобар 1916. године

Маскота Балканске армије

„Девојка наредник се на планини Бабуни борила као лавица. Није хтела да пође са војском у Албанију и вратила се у Солун у нади да ће ускоро на страни Француза ратовати против Бугара“, написао је француски извештач Жил Рато у француском Галу. У књигама које су се бавиле улогом и значајем жена у Првом светском рату, енглески и француски аутори су наводили баш српску наредницу Томић као симбол жене ратнице. О Славки Томић сведочи и кратак филмски запис у британском филмском журналу.

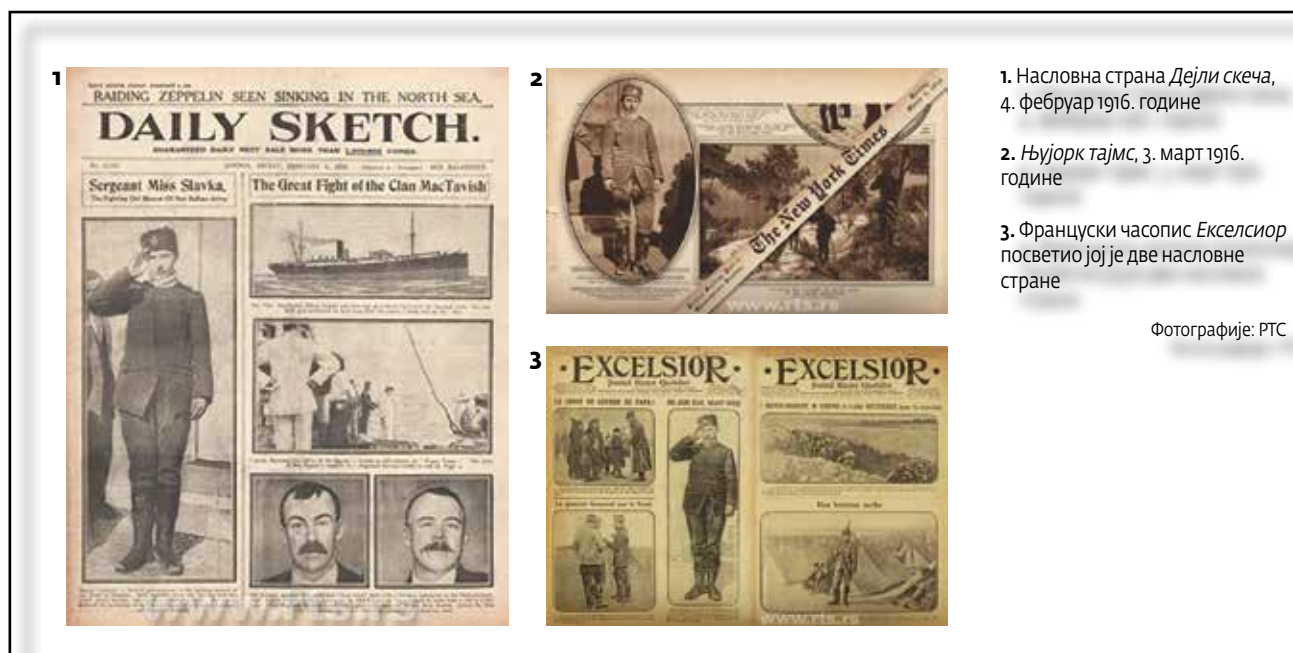
У домаћој историографији и публицистици нема података о томе одакле је, када се, где и ком четничком одреду Славка придружила. Под чијом командом је осамнаестогодишња Славка храбро ратовала... Како је стигла до Сарајева, где је рањена и куда су је даље путеви водили?

Хероина Великог рата, маскота Балканске армије, српска Јованка Орлеанка – Славка Томић, како су савезнички медији у Европи, Америци и Аустралији називали српску ратницу почетком 1916. године, извештавајући из Солуна, српској историографији и штампи остала је потпуно непозната, а њен ратни пут је могуће реконструисати само посредно, на основу информација које су о њој 1916. године објавили страни медији. Претпоставка да је Славка Томић рођака доктора Сплавског, Болеслава Сплавског, Пољака, који је стигао у Србију 1913. године из Калиша и радио

као лекар у војној болници у Београду, није поткрепљена доступном документацијом која се налази у архиви Војномедицинске академије у Београду. Нема података који би могли да помогну у разоткривању рођачких веза са Славком, ни података из којих би се бар могло сазнати из ког је места родом.

Њујорк *шајмс* 5. марта 1916. године, пише да је Славка Томић ратовала са комитама мајора Воје Танкосића. Верзију америчког листа о Славкином припадништву Танкосићевим комитама оспоравају ратни извештаји српске Врховне команде, у којима није забележено да су припадници те јединице долазили до Сарајева 1914. године. Са друге стране, историчар Милан Мицић у књизи *Српско добровољачко мишљење у Великом рату* пише: „Горњачки одред мајора Велимира Вемића формиран је у Свилајнцу и у њему је било доста Војвођа-

на. Овај одред, септембра 1914. године, стигао је до Пала и Сарајевског поља, односно продро у најдубљу позадину. Тројке одреда спуштале су се и у само Сарајево.“ Стога се претпоставља да је Славка Томић до Сарајева, где је рањена, највероватније стигла са Горњачким одредом. У време када су настали текстови о српској ратници, већином фебруара 1916. године, српска војска се са албанске обале евакуише на Крф, а део јединица наставља операције у садејству са француским трупама у Новим областима (данашња Македонија). Међу тим борцима је и Славка, о чему сведочи портрет који је француски сликар Алмери Лобел Риш насликао новембра 1915. године у Кавадарцима. Тај цртеж је Славка лично потписала ћирилицом, а данас се и он и акварел целе фигуре могу наћи и купити на сајтовима који продају репродукције Лобел Ришових слика и графика.

1. Насловна страна *Дејли скеча*, 4. фебруар 1916. године

2. *Њујорк тајмс*, 3. март 1916. године

3. Француски часопис *Екселсиор* посветио јој је две насловне стране

Фотографије: РТС

Обичан војник

„Нежног лица, готово дечјег и са ситним светлосмеђим очима, Славка се смеши кад се поведе разговор о њеним саборцима, а мршти кад јој неко помене Аустријанце и Бугаре. Разговарали смо посредством преводиоца. Прво ми је испричала да је унапређена у наредника, захваљујући заслугама у борби против Немаца. Затим је изјавила да јој је једина жеља да, пошто јој у француској болници помоћу рендгена изваде метак који је спречава да савија десну ногу, ступи у новоформиране батаљоне српске војске у Солуну.“ Тако је писао француски ратни извештач из Солуна, Жил Рато, о осамнаестогодишњој комити – Славки Томић, одајући јој почаст и називајући је српским војником и српском херојном. Уз разговор са њом, француски *Екселсиор*, у броју од 11. фебруара на насловној страни објављује и Славкину фотографију.

Први текстови, уз које је штампана и фотографија Славке у униформи, објављени су 4. фебруара 1916. године у британским новинама. Извештавајући из Солуна,

британски репортери су наредницу Томић назвали маскотом Балканске армије, наводећи једино да је две године у борбеним редовима српске војске.

Летећи жандармеријски одред

Српска влада је, уочи напада Аустроугарске, Бугарске и Немачке, 1915. године од чета у Македонији формирала „Летећи жандармеријски одред“, који је био директно потчињен Врховној команди, а јединицу је предводио Јован Стојковић, наставши се тако поново на планини по којој је, још из времена војевања против Турака, добио надимак Бабушки.

Дописник париског *Журнала* писао је да су добровољци жандармеријског одреда „правили чуда од јунаштва“. „Двеста жандарма, крвећи се месец дана, до 14. новембра бранило је Качанички кланац.“ За жандарме у Качаничком кланцу се говорило да се „боре са бугарским оперативним јединицама као рисови“, пише *Журнал*.

Појава жене ратнице је изазивала велико интересовање савезничких војника и новинара у Грчкој. Једино је још међу ру-

ским борцима било жена на првој линији фронта. У књизи Е. В. Волтерса *Хероине Великој рати* (Лондон, октобар 1916), као примери ратница помињу се једна „руска амазонка“, чије име није наведено, и српска наредница Славка Томић: – „Носи припијену шајкачу српске војске и препознатљив војнички шињел са збијеном дугмади дуж груди и еполетама на раменицама. На њеном шињелу видимо ордење и одликовања. То значи да та млада Српкиња није била само активна жена војник, већ је била и борац кога су красиле позамашна храброст и разборитост. Њено ордење нам говори да је у служби провела најмање две године, чиме је стекла нареднички чин, а за једну осамнаестогодишњакињу то је свакако јединствено искуство!“, записао је Волтерс.

Не зна се да ли је, после формирања Солунског фронта, наставила војевање у комитској чети Јована Бабушког око Преспанског језера, или је била међу борцима на Кајмакчалану. Остало је непознато да ли је доживела тренутке победе о којој је сањала, и ако је – где је после нестала.

Зорица Нешић

Одбачена тужба против Митрополита пећког Гаврила Дожића (1920)

Милош Матијевић

Министарство вера Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, у свом допису Светом Архијерејском Сабору од 18. новембра 1920. године, извештава: „Част је овом Министарству извести Свети Архијерејски Сабор, да је према овамо достављеној одлуци првостепеног суда у Скопљу од 17. новембра 1920. год. број 13391 прекинута кривична истрага започета пред тим судом против Високопреосвећеног Митрополита Пећског Господина Гаврила Дожића по кривници означеној у § 85. кр. Зак. јер је преслушањем сведока учињеним током те истраге и проведеним другим доказима установљено да не постоји горе представљено кривично дело, као ни елементи из каквог другог кривичног дела.“

Гаврило Дожић је за митрополита рашко-призренског и скендеријског посвећен 4. децембра 1911. године, у својој тридесетој години. У чин га је рукоположио Митрополит митилински Кирило, у присуству Цариградског Патријарха. Призрен и Пећ, као уосталом и цела Стара Србија и Македонија, били су и даље у саставу Османлијског царства, па је и црквена јерархија била под управом Цариградске Патријаршије и под директном контролом Порте. Прилике у том и даље неслободном простору које насељава српски народ су биле веома напете, премда су припреме за коначно ослобођење ових територија биле увелико у току. Поред Србије, и Краљевина Црна Гора је имала свој интерес, па је и сам избор Гаврила Дожића за митрополита протекао у веома напетој атмосфери, због тренутно различитих ста-

вова по питању избора митрополита које су ове две, још увек неуједињене краљевине, имале. Тек две године након посвећења, Гаврило Дожић је указом краља Николе проглашен пећким митрополитом. Тужба о којој је реч, такође је последица нерашчишћених рачуна са једним делом окружења Митрополитовог.

Наиме, истрага је теретила Митрополита да је потказао аустријским окупационим властима скривницу у подруму Пећке Патријаршије, где је пре уласка непријатељске војске у Пећ (24. новембра 1915. године) била смештена архива Топографског одељења штаба Врховне команде. Министарство вера Краљевина СХС, у другом свом допису Светом Сабору, доставља и препис одлуке скопског првостепеног суда по овој истрази: „Иследни судија овог суда (...) предузео је ислеђење и извршеним ислеђењем (...) утврђено је да је Топографско одељење Министарства Војног приликом наше евакуације оставило целокупну своју архиву у подруму Пећске Митрополије и то сазидавши је у једном удубљењу подрума; да је то учињено са знањем окр. Дожића и по његовој препоруци, да би се архива што боље сакрила од непријатеља и да је на сазиђавању скривнице учествовало више лица. Утврђено је та-

кође, да је по уласку Аустријске војске архива била пронађена и однета од Аустријске војне власти.“ У даљем тексту истраге, тужилац износи изјаву сведока Рудолфа Халачке, бившег мађарског поручника: „На три четири дана по уласку Аустр. војске окр. Митрополит предао је архиву мајору Шваху команданту 49 пешад. бата-

љона и да је он њега о томе званично известио а да није био на лицу места кад је архива предавана.“ Тешке оптужбе изнеше не на рачун Митрополита, које се могу протумачити и као чин велеиздаје, биле су усмерене ка дискредитовању Гаврила Дожића и његовог положаја. Сарадња са окупатором ставља се на терет великом родољубу и

директном учеснику у ратним операцијама у Босни током Првог светског рата, о којима и сам Дожић пише у свом писму протосинђелу Мардарију Ускоковићу, 1914. године: „Све свештенике, учитеље и све виђеније Србе у областима које смо ми ослободили они су уморили пре нашег доласка. Нису их убијали као што људи људе убијају, но су им се бестидно ругали, окупљајући њихове породице и на очи жена и деце мучили су њихова тела. Оне жене и децу, који би се усудили плакати гледајући мученике очеве и мужеве, премлаћивали су кундацима. (...) Видео сам многе лешеве дечице са страшним ранама од ножа у трбуху; то су Аустријанци на очи матера убијали будуће слободне грађане многострадалне Босне и Херцеговине.“

Оптужница се заснивала на изјавама сведока који су непосредно избацивали скривену архиву: „Ислеђењем није могло бити утврђено ко

2

1. Народ очекује ослободиоце у Пећкој патријаршији 1912. г.
2. Свечани улазак Митрополита Гаврила Дожића у Пећку патријаршију
3. Допис Министарства вера Краљевине СХС Светом Архиепископском Сабору Патријаршије Српске

је пом. архиву Топографског одељења проказао Аустр. властима и које исту предао. Основи, противу окр. Дожића, да је исту проказао непријатељу наредивши да се иста избаци из подрума, изнети у почетку претходне истраге, обеснажени су доцнијим ислеђењем у коме су Јоца Крстић, Максим Дрљевић и Тодор Ашанин, на протоколу саслушања Бр. 3781 порекли своје исказе који су теретили реч. Дожића...“ Наиме, након операција у Босни и Херцеговини, по одлуци црногорске владе, Митрополит Гаврило почетком новембра 1915. одлази у Пећ да организује помоћ избеглом живљу и војсци. Након двадесетак дана, Пећ окупира аустројска војска. Већ половином јануара 1916, црногорска војска капитулира и Митрополит Гаврило бива ухапшен и спроведен из Пећи у Косовску Митровицу, а затим у Београд, где је затворен, а касније бива интерниран у Мађарску. Дакле, све кривичне радње које му се стављају на терет, морале су се догодити непосредно по уласку аустројске војске у Пећ.

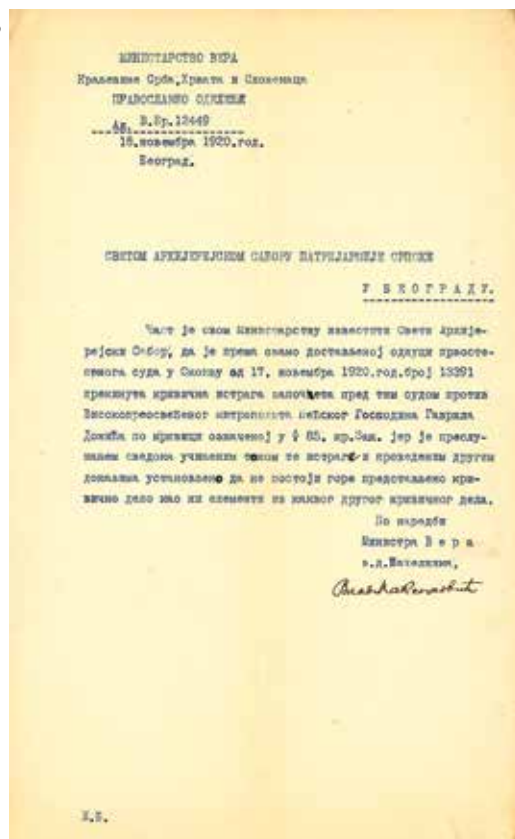
Тужилац одбацује сведочења поменутих сведока, оспоравајући њихове изјаве чињеницом да су своје исказе изнели у присуству попа Глигорија Ристића, кога је Митрополит Гаврило отпустио из службе непосредно пре подизања истраге. Сведоци изјављују да их је „на раније исказе наговорио поп Глигорије Ристић, који је и достављач по овоме предмету и који

је приликом њиховог саслушања код полицајца власти био присутан и на тај начин утицао на њихове исказе, што су они и на суочењу под Бр. 3778, 3779 и 3780 достављачу Глигорију поновили“.

Иследни судија у разматрању узима и сведочење поменутог попа Глигорија Ристића: „Једина пак сведоцба достављача Глигорија Ристића, не може се узети као сведоцба способног сведока из ових разлога. Достављач Глигорије то је личност коју је реч. Дожић отпустио из службе по свом признању и по изјави реч. Дожића, и сем тога из ислеђења се утврђује да је он наговарао сведоке који су теретили окр. Дожића, а који су у доцнијем ислеђењу своје исказе порекли изјављујући да их је на раније исказе наговорио достављач Глигорије.“

Судија, на основу свих прикупљених доказа и исказа сведока доноси следећу одлуку: „Из целокупног ислеђења не може се према томе извести да постоји ма каква радња од стране опт. Дожића, која би у себи садржала елементе кривичног дела из § 85 кр. зак. за које се реч. Дожић окривљује. На против, из исказа г. Стевана Бошковића, шефа Топографског одељења Врховне Команде, који је пом. архиву и оставио у патријаршији и браће Суботић (...) излази, да је окр. Дожић, био српски патриота и да није уживао никакве привилегије код аустр. окупационе

3

власти, већ да је напротив гоњен и малтретиран и од самог аустр. команданта – генерала и поред свог високог чина који је имао. (...) Како према свему изложеноме представљено дело не постоји, а не постоје ни елементи из каквог другог кривичног дела како ни законски основи противу окр. Дожића, то се започета кривична истрага противу њега (...) има прекинути.“

Недуго по достављању ове ослобађајуће пресуде, др Гаврило Дожић биће изабран за митрополита црногорско-приморског. Међутим, опорук из издаје својих земљака и блиских сарадника који је после свега Митрополит и даље осећао, пренео је у писму свом пријатељу проти Стеви Димитријевићу: „Данас, кад су чинколизи мјеродавни за све и ја и сви честити људи – ми смо издајници и велеиздајници!!! (...) Никад нијесам био дволичан и улизича, већ увијек отворен и искрен према свакоме и то ми је у данашњем друштву много шкодило. Колико сам обавеза гајио према Црној Гори гдје сам рођен, толико сам, без обзира на фазе у које сам доспијевао, благодаран према Србији, која ме одгајила и васпитала.“

Археолошка истраживања средњовековног манастира Ђурине ћелије на Руднику

Јована Ненадовић, дијл. археолог

Археолошки радови на Ђуриним ћелијама одвијају се у континуитету од 2013. до 2016. године у организацији Народног музеја у Аранђеловцу, под руководством др Дејана Радичевића.

Откривена је мања једнобродна црква, уз коју је на западу дозидана припрата

Године 2013. на северним падинама Рудника, на локалитету Ђурине ћелије, откривени су остаци средњовековног манастира. Локалитет је смештен на малом, заравњеном платоу, у густој буковој шуми, изнад ушћа два потока, на 500 м надморске висине. Удаљен је око 1 км од последњих сеоских кућа, од којих до локалитета води земљани, планински пут. Налази се у атару села Манојловци, али се предео и по предањима везује за село Јарменовци (општина Топола). На око два сата хода планинском стазом од Ђуриних ћелија стиже се до манастира Благовештења Рудничког, а још ближи је манастир Никоље. У турским пописима XV и XVI века и у народном предању помиње се још неколико манастира у окружењу, чија је локација данас непозната.

Археолошки радови на Ђуриним ћелијама одвијају се у кон-

тинуитету од 2013. до 2016. године у организацији Народног музеја у Аранђеловцу, под руководством др Дејана Радичевића. Откривена је мања једнобродна црква, уз коју је на западу дозидана припрата. Непосредно уз цркву је манастирски конак, а западно од њега пронађен је оградни (потпорни) зид. На основу прелиминарне анализе живописа, који је фрагментарно сачуван на унутрашњим зидовима цркве, знамо да је манастир подигнут почетком XV века. Не зна се када је први пут напуштен. Последњи пут је обновљен крајем XVI или почетком XVII века, а трајно је запустео, највероватније, у време Велике сеобе Срба. О археолошким радовима 2013. и 2014. године било је говора у *Православљу* бр. 1141 (октобар 2014). Овом приликом осврнућемо се на резултате прошлогодишњих и овогodiшњих радова.

Током 2015. године започето је истраживање простора око цркве. Северно од цркве делимично је истражена манастирска некропола, на којој су присутне две фазе сахрањивања. Питање датовања старијих сахрана остаје отворено, док млађе припадају XVII веку. Грбови XVII века били су обележени надгробним плочама. На једној од њих откривен је уклесан натпис који сведочи да је ту сахрањен Јован спахија, 4. октобра 1633. године. Покојник је свакако био припадник вишег друштвеног слоја у време Отоманског царства. Томе у прилог иду и налази из истражених грובה, који указују на могућност да су уз цркву сахрањивани и чланови спахијине породице. Како у историјским изворима нема података о спахији Јовану, на основу досадашњих налаза и аналогних примера претпоставља се да је реч о приложнику

3

4

5

Слике:

Сл. 1. Конак, снимак са југоистока

Сл. 2. Постављање заштитне конструкције изнад цркве

Сл. 3. Простор источно од цркве

Сл. 4. Представа архијереја, олтар (почетак 15. века)

Сл. 5. Надгробни споменик Јована спахије (1633. г.)

или о новом ктитору манастира на Ђуриним ћелијама.

Током 2016. године истраживања на Ђуриним ћелијама су настављена. Овогодишњи радови била су усмерени на конак и манастирску порту. Конак је спратна грађевина већих димензија, у основи 10,25 x 11,25 м. У приземљу конака истражене су две просторије. Међуспратна конструкција, која је била од дрвета, није сачувана тако да нам број просторија на спрату остаје непознат. На основу покретних налаза, пронађених унутар конака, утврђено је да је подигнут крајем XVI или почетком XVII века, и да је био у функцији до пред крај XVII века. На источном зиду конака, на спрату, откривен је зидани испуст унутар кога је уписана мања апсида. Претпоставља се да је откривено место унутар манастирске трпезарије које је било резервисано за

игумана. Међутим, неопходно је наставити радове да би се то и потврдило. Испод конака откривено је старије гробље. У гробовима није било покретних налаза, тако да питање датовања ових сахрана остаје отворено. Пронађен је један двојни и један дечији гроб што нам казује да су, поред монаха, сахрањивани и мирјани. Источно од цркве откривено је камено поплочање. Над самим плочником нађен је фрагмент опеке на коме се налази урезан натпис, исписан у неколико редова, али за сада нечитак. Плато са поплочањем, због стрмог терена, био је обезбеђен потпорним зидовима који су касније искористићени за подизање објекта.

Ове јесени над црквом подигнута је заштитна конструкција за чију изградњу је био задужен Завод за заштиту споменика културе у Крагујевцу. Испод конструкције могуће је извр-

шити конзервацију живописа и зидова, која је планирана за пролеће наредне године. Поред неопходних радова на заштити и очувању откривених објеката, важно је наставити и археолошке радове како бисмо добили што потпунију слику о прошлости ове рудничке светиње. Досадашња истраживања финансирана су од стране Министарства за културу и информисања, СО Топола, Народног музеја у Аранђеловцу и СО Аранђеловац. Надамо се да ће овај пројекат бити подржан и у будућности, и да ће локалитет у што краћем временском року бити проглашен за културно добро. ■

Фидел Кастро, слободарске идеје и нови хришћански пут

др Александар Раковић

Фидел Кастро (13. август 1926–25. новембар 2016), један од лидера слободног света, упокојио се пре двадесет дана. Био је револуционар, родољуб, комуниста, антиимперијалиста. Кастро је био на челу Кубанске револуције (1953–1959) којом је свргнут Фулгенцио Батиста, диктатор који је Кубом владао уз помоћ Сједињених Америчких Држава и италијанске мафије. Наиме, као награду за помоћ у борби против нациста, Сједињене Америчке Државе су Кози ностри предале Кубу да постане мафијашко легло дроге, коцке и проституције. Током Батистиних диктаторских година (1952–1959) Куба је називана „борделом Америке“ у којем владају корупција и репресија. У таквим околностима Кубанска револуција је била легитиман чин и њом је успостављено хуманије друштво. Мафија је протерана с Кубе, свргнут је репресивни режим и 1. јануара 1959. успостављена социјалистичка држава.

Фидел Кастро је био премијер Кубе (1959–1976), председник Савета министара Кубе (1976–2008), председник Кубе (1976–2008), први секретар Централног комитета Комунистичке партије Кубе (1961–2011). Крштен је као римокатолик а добио је језуитско образовање. Међутим, изградио се као атеиста. Због непријатељског односа Римокатоличке Цркве према кубанском социјали-

зму, Кастро се на прелому педесетих и шездесетих обрушио на римокатоличку јерархију на Куби. Помирење Фидела Кастроа и Римокатоличке Цркве догодило се почетком деведесетих након дисолуције Совјетског Савеза и пада комунизма у источној Европи. Кастру је био потребан нови дипломатски правац, у којем се држао комунистичке идеологије, али је члановима Комунистичке партије Кубе било дозвољено да воде црквени живот. С тим у вези папа Јован Павле II посетио је Кубу 1998, а приликом посете Кастро је често био с њим. Исте године је Божић установљен као кубански државни празник. Од тада су поглавари Римске Цркве више пута посетили Кубу.

Однос комунистичких власти према црквеним јерархијама разликовао се од земље до земље. На пример, државна политика у Пољској била је опрезна и помирељска према Римокатоличкој Цркви, чак и у првој деценији комунистичке владавине (1945–1955). Чаушеску је отоплио односе са Румунском Православном Црквом (1965–1977). У Југославији је почетком седамдесетих дошло до преплитања националистичких идеја Савеза комуниста Хрватске и Римокатоличке Цркве у Хрвата јер су заједно радили на разбијању југословенске државе. Исто у Југославији, у другој половини седамдесетих, београдски *НИН* је отворио стра-

нице за дебате комунистичких интелектуалаца и теолога Српске Православне Цркве, путем којих се стицао утисак да на страницама најозбиљнијег југословенског политичког недељника не постоји табу тема. И тако даље.

С тим у вези, почетком деведесетих дошло је време и за кубанско приближавање црквеним институцијама, а зашто је то било доста касније него у социјалистичким Пољској, Румунији и Југославији, зависило је од карактера аутентичне кубанске револуције, њене доцније реализације у односу на европске социјализме, геополитичких кретања, а можда и позних година кубанског лидера када је морао почети да размишља и о одласку са овог света. Фидел Кастро се до краја живота изјашњавао као атеиста, али је 2006. због погоршаног здравственог стања, непосредно пред повлачење с државних функција, изјавио: „Ако ме називају хришћанином, не с верске тачке гледишта, већ с позиција друштвене визије, изјављујем да сам хришћанин.“

Фидел Кастро је био један од челника Покрета несврстаних и с тим у вези пријатељ и савизионар са Архиепископом Макариосом III, поглаваром Православне Цркве Кипра и такође једним од лидера несврстаног света. Крајем шездесетих америчка администрација је Архиепископа Макариоса називала „Кастром

1. Васељенски Патријарх Вартоломеј и кубански председник Фидел Кастро
(фото: The National Herald)

2. Споменик Архиепископу Макариосу у Хавани (фото: Gorka Aranzabal)

Медитерана“. Пријатељство је овековечено бронзаним спомеником Архиепископу Макариосу који је 23. маја 2005. подигнут у историјском центру Хаване. Тим поводом у кубанским медијима је објављено и ово: „Као и кубански лидер Фидел Кастро и митски револуционар и херој човечанства Че Гевара, Макариос је непрекидно ходио под продорним погледом историје и неуморно се борио за светску правду, слободу и мир.“ Стога не треба да чуди ни што је кипарски председник Никос Анастасијадес, поводом Кастрове смрти, нагласио да је био „прави пријатељ Кипра“, те подсетио да „његово пријатељство и блиске везе с Кипром и првим [кипарским] председником Архиепископом Макариосом сежу у време када су обе земље биле чланице Покрета несврстаних.“

Врло је била важна и вишедневна посета Васељенског Патријарха Вартоломеја I Куби, приликом које је 25. јануара 2004. у Кастровом присуству освештао Саборну цркву Светог Николе у Хавани. Ова црква је саграђена у новембру 2003, а на ктиторској плочи је записано: „Ова катедрала је дар народа Кубе Грчкој Православној Цркви и Васељенском Патријарху Вартоломеју. Фидел Кастро

Руз.“ Патријарх Вартоломеј је том приликом у беседи рекао да су америчке санкције против Кубе „историјска грешка“.

Убрзо потом, 14. новембра 2004, постављен је камен темељац за изградњу Саборног храма Казањске иконе Мајке Божије, подигнутог за четири године, а 19. октобра 2008. освештао га је тадашњи Митрополит смоленски и калининградски Кирил Гундјајев (од 1. фебруара 2009. Патријарх московски и све Русије) у присуству председника Кубе Раула Кастро, који је на том месту наследио свог брата Фидела. Раул Кастро је био саорганизатор историјског сусрета руског Патријарха Кирила и римског папе Франциска, који је 12. фебруара 2016. одржан у Хавани. Умировљени Фидел Кастро је том приликом казао како је „кључни значај“ сусрета папе Франциска и Патријарха Кирила „давање наде“ у то да ће бити „заустављен најнасилнији рат који може да се отргне контроли“.

Фидел Кастро је био велики пријатељ Југославије и Србије. Пружао је подршку српском народу у најтежем времену деведесетих. Присетимо се његовог става о агресији НАТО пакта на Савезну Републику Југославију: „Кри-

минална улога НАТО-а је постала очигледна 1999. године у Србији, словенској држави, чији се народ тако херојски борио против нацистичких трупа у Другом светском рату... Када су у марту 1999. државе чланице ове несрећне организације, у својим напорима да разбију Југославију, после смрти Јосипа Броза Тита, послале своје трупе да би подржале косовске сецесионисте, наишле су на снажан отпор народа чије су искусне снаге и даље нетакнуте... Амбасада Народне Републике Кине уништена је јенкијевским бомбама, неколико званичника је погинуло и није се радило ни о каквој грешци, како су починиоци тврдили. Многе српске патриоте изгубиле су животе. Председник Слободан Милошевић, преоптерећен моћи агресора и нестанком СССР-а, пустио је пред НАТО захтевима и пристао на присуство НАТО трупа на Косову под мандатом УН... Умро је под чудним околностима у затвору. Да је српски лидер одолео још неколико дана, НАТО би упао у озбиљну кризу која само што није експлодирала. Империја је тако имала много више времена да наметне своју хегемонију над све више потчињеним чланицама те организације.“

Hasta siempre Fidel.

Поводом
осамдесетогодишњице смрти
Гилберта К. Честертона

Апостол здравог разума

Ове године навршава се осамдесет година од смрти ако не једног од најзначајнијих, свакако једног од најдуховитијих хришћанских књижевника и мислилаца. Гилберта К. Честертона (1874–1936) нема, као што рекох, већ осам деценија, али његово дело и даље не губи на актуелности. Напротив! Као што је у своје време инспирисао Шоа, Белока, Орвела и др, а затим и Агату Кристи, Толкина, Луиса, Хемингвеја, Грина, Маркеса, Клодела... или, рецимо, Борхеса који је говорио да је Честертон „један од најистакнутијих писаца нашега времена, не само због своје срећне инвентивности, визуалне имажинације и детиње или божанске радости толико очите у свим његовим делима, него такође због своје реторичке вештине и потпуне бриљантности свога умећа“. Такође, његов први роман *Наполеон са Нојшине Хила* подстакао је Мајкла Колинса да поведе покрет за независност Ирске, а након што је у новинама прочитао један његов новински текст Махатма Ганди је одлучио да се побуни против британских колонијалних власти у Индији. И данас књиге господина Честертона инспиришу многе, нпр. филозофски суперстар, ултра популарни Славој Жижек

је више пута нагласио да је Честертон његов „омиљени теолог“. Што се тиче савремених теолога, Честертон је најснажније утицао на тзв. радикалне ортодоксе, али и не само на њих. А неки Честертонови текстови су и екранизовани, поменимо овом приликом веома гледану серију „Отац Браун“ („Father Brown“, 2013). Овај славни Енглец је последњих пар година – након што је издавачка кућа „Букефал“ објавила превод његових сабраних прича, а „Бернар“ покренуо едицију „Изабрана дела Г. К. Честертона“ и до сада објавио десетак његових најважнијих књига – све популарнији и у Србији; са задовољством га читају и интелектуалци који не деле исте светоназоре, рецимо Миша Ђурковић и Теофил Панчић и др.

О самом почетку свог живота Честертон је у *Аутобиографији* духовито приметио: „Клањајући се са слепим поверењем, као што ми је обичај, пред чистим ауторитетом и традицијом старијих, празноверно прихватајући причу коју у то време нисам могао проверити експериментом или личном проценом, чврсто сам уверен да сам рођен 29. маја 1874. године, на Кемпден Хилу у Кенсингтону; и крштен према прописима Енглеске цркве у малом храму Светог

Ђорђа насупрот великог водоторња који се уздиже на гребену.“ Као што је познато, 1922. године он ће постати римокатолик и то ће у многаме обележити његов живот и стваралаштво. Када је реч о његовом формалном образовању треба поменути да је завршио школу „Св. Павле“, а потом похађао сликарску школу и на Лондонском универзитету слушао предавања из књижевности, али није завршио ниједан факултет. У периоду од 1896. до 1902. радио је за лондонске издаваче „Redwaya“ и „T. Fisher Unwina“, и тада је почео активније да пише, пре свега, новинске есеје и књижевну критику. Тиме ће се бавити и до краја живота, а поред тога, објављиваће и романе, приче, песме, драме итд., и оставити импозантан број текстова; за живота је публиковао око 80 књига, 200 прича, 4000 есеја, стотине песама, драма итд. Активно је учествовао и у политичком животу, често јавно наступао, а био је неприкосновени полемичар, препознатљив по својој изузетној проницљивости и духовитости. Честертон је преминуо је 14. јуна 1936. године. Поштоваоци Честертоновог лика и дела званично су затражили од Свете Столице да се он прогласи блаженим и та процедура је тренутно у току.

Чини нам се да је умесније да се овом приликом подсетимо неких сјајних мисли Гилберта К. Честертона, него да их приказујемо или да исписујемо још један досадни *in memoriam*. У наставку ћемо навести неке изводе из његових списа, без неког нарочитог реда.

Божјић се заснива на једном прекрасном и намерном парадоксу; парадоксу да се рођење бескућника слави у сваком дому.

Свако ко промишља о рођењу светог детета у децембру, мисли исто оно што и ми под тиме мислимо: Христос није пуко летње сунце богатих, него зимска ватра бедних.

Рећи да је човек идеалиста значи не рећи ништа више него то да је човек.

Прихватити све јесте – радосна игра, разумети све је – прекомерни напор.

Луд човек није онај који је изгубио своју логику. Луд човек је онај који губи све, осим своје логике.

Они који на целу ствар гледају најповршније, сматрају парадокс за нешто што припада збијању шале и необавезном новинарству. Парадокс такве врсте може се пронаћи у изрекама дендија, у декадентним комедијама. „Живот је превише важан да би се узимао заозбиљно.“ Они који ствари посматрају мало дубље или префињеније, виде парадокс као нешто што нарочито припада свим религијама. Парадокс такве врсте може се пронаћи у изрекама као што је „Блажени кротки, јер ће наследити земљу.“ Али, они који виде и осећају суштину питања, знају да је парадокс нешто што не припада само религији, него свим живим и практичним проблемима људског живота.

Савремени свет није зао, а у неким аспектима он је и исувише добар. Пун је неконтролисаних и непотребних врлина. Када је религијски образац уздрман (као што је хришћанство било расклимано реформацијом), не излазе на слободу само пороци. Пороци су, одиста, пуштени на слободу, и они навелико лутају, чинећи штету. Но, и врлине су, такође, пуштене на слободу, и врлине безглаво тумарају причињавајући још и ужаснију штету. Модерни свет је препун древних хришћанских добротинитеља, сишлих са ума. Они су полудели зато што су изоловани један од другог и сада тумарају у самоћи. Тако, неки научници маре за истину, али је њихова истина немилосрдна. Тако, неки хуманисти маре само за милосрђе, али је њихово милосрђе (жао ми је што то морам рећи) углавном лажно.

Будаласто је, уопштено говорећи, за једног философа да спаљује другог философа на Смит-филдској пијаци зато што се њихове теорије о универзуму не слажу. Ово је био чест случај у средњем веку, у време последњег пада, и није допринео ничему. Али, постоји нешто што је много апсурдније и непрактичније од спаљивања човека због његове философије. То је навика говорења да философија није битна, а то је чињено у великој мери у двадесетом веку, у сумраку великог револуционарног периода. Опште теорије се свугде осуђују; учење о правима човека се одбацује заједно са учењем о човековом паду. Сам атеизам је за нас данас сувише теолошки. Сама револуција је у великој мери систем; слобода је сувише лимитирана.

Каква је фарса овај савремени либерализам! Слобода говора, у нашој модерној цивилизацији, практично значи да морамо да причамо само о неважним стварима. Не смемо да причамо о религији, јер то је нелиберално; не

смемо да причамо о хлебу и сиру, јер је то приземна и проста прича; не смемо да причамо о смрти, јер је то депресивно; не смемо да причамо о рођењу, јер то није префињено. То не може да потраје. Нешто мора разбити ову чудну равнодушност, овај чудни успавани егоизам, ову чудну усамљеност милиона у гомили. Нешто је мора разбити. Зашто то не бисмо били ви и ја?

Баш као што је хришћанство тражило поштеност човека унутар лопова, демократија је тражила мудрог човека унутар будале. То је охрабрило будалу да буде мудра.

Када бих морао да одржим само једну проповед, била би то проповед против гордости. Што дуже живим и посматрам живот око себе, а поготово понашање савремених људи у посебним околностима, све више сам убеђен у основаност старог верског учења да је васколико зло отпочело посезањем за извесним првенством, када се и само небо распукло попут огледала, од једног јединог високомерног подсмеха.

Ниједна животиња никада није измислила нешто тако лоше као пијанство или тако добро као пиће.

Укратко, како то мени изгледа, није много важно да ли је човек незадовољан у име песимизма или

прогреса, ако његово незадовољство заправо паралише његову способност да цени оно што има. Права тешкоћа за човека није у томе да ужива у уличним светилкама или пејзажима, нити у маслацима или котлетима; него да ужива у уживању. Да задржи способност да му се заиста допада оно што му се допада; то је практични проблем који философ мора да реши. А мени је изгледало још на почетку, као што ми изгледа и сада на крају, да су песимиста и оптимиста из модерног света подједнако пропустили и побркали ово питање; изостављајући древну концепцију понизности и захвалности недостојних. Ово питање је много важније и занимљивије од мојих гледишта о њему; али заправо, пратећи овај слабашни траг замисли о захвалности, танак попут оних нити маслачка које лете на поветарцу као прах, најзад сам стигао до гледишта које је више од гледишта. Можда једног и јединог гледишта које је заиста више од гледишта.

Ово су дани у којима се од хришћанина очекује да велича сваку веру осим своје властите.

Ствар у вези комунизма је да покушава реформисати цепарење забрањујући цеповете.

Права разлика између етике високе уметности и етике наменске и дидактичке уметности лежи у једноставној чињеници да лоша књига има наравоученије, док добра књига јесте сама по себи наравоученије.

Философија је или вечна или није философија.

Загонетке Божије су много више задовољавајуће од решења људи.

Не само да је вера мати читаве енергије света, него су њени противници очеви сваке светске збрке. Секуларисти нису разорили божанске вредности, али јесу успели порушити секуларне вредности, ако им је то за какву утеху. Титани нису свлада-

ли небеса, али јесу опустошили свет.

Култ будућности представља не само слабост, него и кукавичлук нашег времена. (...) У нападању прастарих или древних ствари нема ни мало више храбрости него изазвати нечију бабу на двобој.

Историја се не састоји од докрајчених и распаднутих рушевина; напротив, састоји се од полудовршених вила које су напустили градитељи који су банкротирали. Овај свет више личи на недовршено предграђе, него на опустело гробље.

Људи се нису уморили од хришћанства; никада нису имали довољно хришћанства да би га се уморили. Људи се никада нису уморили од политичке правде; уморили су се чекајући на њу.

Хришћанство је било непопуларно не због скромности, него због ароганције хришћана.

Да су велике идеје из прошлости пропале, не због тога што су надживљене (што мора да значи превазиђене), него због тога што нису поживеле довољно дуго. Човечанство није изашло из средњег века. Напротив, оно се из средњег века повукло у назадност и расуло. Хришћанском идеалу није суђено и није проглашен изгубљеним. Проглашен је недостижним и није му суђено.

Слободно мишљење може бити сугестивно, може бити инспиративно, може садржати колико желиш доприноса који потичу из животности и разноликости. Али, постоји нешто што слободно мишљење никако не може бити ни на који начин – слободно мишљење никада не може бити напредно. Оно никада не може бити прогресивно јер не прихвата ништа из прошлости; оно сваки пут почиње из почетка; и сваки пут се креће у различитом правцу.

У дну наших мозгова, тако рећи, постоји заборављени бљесак

или провала зачућености због нашег постојања.

Хришћанство је једина светска религија која је осетила да свемоћ Бога чини непотпуним. Осетило је да Бог, да би био потпун Бог, мора бити и бунтовник, и цар. Само је хришћанство врлинама Створитеља придодало храброст. Јер једина храброст која оправдава свој назив, крије се у души кадрој да пређе преко тачке пуцања – а не пуца.

Није проблем кад неко не види решење, проблем је кад не види проблем.

Толеранција је врлина човека без убеђења.

Људи који се против Цркве почну борити због слободе и човечанства, заврше тако што одбаце и слободу и човечанство само да би се могли борити против Цркве.

Љубав је много већа и смисленија пустиловина од пловидбе око света.

Оно што није у реду са човеком у савременом граду је то што он не зна узроке ствари; и због тога, како песник каже, може да буде превише подложен владавини деспота и демагога.

Пре пет стотина година, наши савезници Срби пошли су у Косовски бој који ће представљати крај њихових победа и почетак њихове славе. Управо онда када је српско царство било смртно рањено, српска нација је добила прилику да докаже сопствену бесмртност; јер се бесмртност може открити тек у смрти.

У одбрану Срба и осталих Балканаца довољно је само рећи да су они били тамо где ми никада нисмо смели да пођемо и да су се усудили да стану на чело у тренутку када се Европа није усудила чак ни да следи – и да се захваљујући њима свет изменио.

„Црква“ – Календар Српске Патријаршије за просту 2017. годину

Издавач: Свети Архиепископски Синод Српске Православне Цркве

Главни и одговорни уредник: протојереј-ставрофор др Саво Б. Јовић, Београд, децембар 2016. године

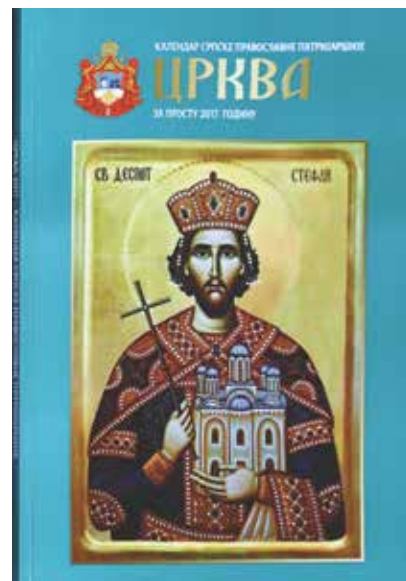
Календари, омиљене публикације још од времена националног препорода, са краја XVIII и почетка XIX века, имају изразито поучитељну улогу у српском народу. Календар „Црква“ је свакако најпрепознатљивија публикација такве врсте. Њу од времена патријарха Варнаве Росића (1930–1937) са нарочитом пажњом и брижљивошћу објављује Свети Архиепископски Синод Српске Православне Цркве. Вук Стефановић Караџић је на једном месту рекао да календари имају највећи утицај, јер их листају, читају и одређена знања из њих добијају пастири, земљорадници и Срби представници грађанског и других staleжа. Превасходна намена таквих издања је да указује на време, да покаже распоред непокретних и покретних празника, великих црквених камена међаша у свету пролазности који се узноси ка вечности. Ту су велики Господњи и Богородичини празници, као и свакодневни свети, затим трајање постова, распоред недељних читања апостола и Јеванђеља, месечеве мене и све што је у хришћанском времену потребно уписати.

Календар „Црква“ и ове, као и сваке године, даје преглед стања у централним црквеним телима и органима (Свети Архиепископски Синод, Патријаршијски управни одбор), као и богословско-просветним установама (Православни богословски факултети у Београду, Либертивилу и Фочи, Академија за уметности и конзервацију, затим Богословије у Београду, Сремским Карловцима, Призрену, манастиру Крки, Фочи, Цетињу, Крагујевцу и Нишу). Потом имамо извештаје

са хиротонија и устоличења нових архијереја, као и податке о рукоположеним свештеницима свих епархија Српске Православне Цркве у протеклој 2016. години, са њиховим фотографијама. У Календару су по први пут објављене и фотографије Његове Светости и свих архијереја наше Цркве.

Од великих и важних догађаја у 2016. години, на страницама овог Календара, пренете су репортаже о посети Његове Светости цариградског Патријарха Вартоломеја епархијама загребачко-љубљанској и славонској, као и великомученичком Јасеновцу (4. септембра 2016. године) и освећење новосаграђеног храма посвећеног Светом Јовану Владимиру у Бару (25. септембра 2016. године).

Што се тиче историјских јубилеја и годишњица везаних за личности и догађаје српске црквено-народне историје, за 2017. годину на страницама Календара се налазе радови и студије о следећим важним темама: академик професор др Предраг Пузовић подсећа на годишњице, и то: 80-годишњицу од упокојења патријарха Варнаве Росића и 60-годишњицу упокојења митрополита Јосифа Цвијовића; угледни књижевник Милован Витезовић написао је надахнут чланак о Вуку Стефановићу Караџићу; монах Игнатије Марковић је писао о монаху и песнику Валеријану Бошњаквићу; Архимандрит Тихон Ракићевић се посветио односу Светога Саве и Стефана Првовенчаног на један нов и свеж начин обрадивши стару инспиративну тему српског средњевековља; др Драгољуб Марјановић, талентовани византолог млађе генерације, подсетио је историографским текстом да се приближава 800-годишњица аутокефалности Српске Православне Цркве, односно 8 векова од хиротоније Светога Саве за првог Архиепископа „српских и поморских земаља“; и потписник ових редова је написао два рада о годишњицама Светог деспота Стефана Лазаревића, поводом 640 година од рођења (1377. године) и 590 година од упокојења (1427. године), као и о

470-годишњици обнове Пећке Патријаршије у време патријарха Макарија Соколовића (1557. године).

Календар „Црква“ за просту 2017. годину је веома лепо ликовно опремљен, доноси фотографије манастира из готово свих епархија Српске Православне Цркве, симболишући јединство и пуноћу Христовог Тела у историји.

Протојереј-ставрофор др Саво Б. Јовић годинама успешно носи одговорност уређења црквеног дела календара, оног који указује на црквено-празнично време, а неколико година уназад у континуитету и овог Календара „Црква“ који има црквено-дидактички смисао и сврху. Са већ уходаном групом сарадника, високопречасни прота Саво за наредно лето Господње 2017. уредио је Календар „Црква“ који квалитетом и репрезентативношћу, могло би се рећи, надмашује претходна издања истог. Надамо се да ће парохијски свештеници, манастирски настојатељи и старешине препознати вишеструку корисност оваквог издања који подиже ниво црквене културе и побожности у нашем народу, те свесрдно исти набавити за своје вернике, храмове и свештене обитељи. Топло препоручујемо Календар „Црква“ за 2017. годину који је и ове године са великим трудом уредно одштампан и који се може набавити у црквеним књижарама.

др Радован Пилиповић

Протојереј проф.
др Љубивоје Стојановић

Теодор

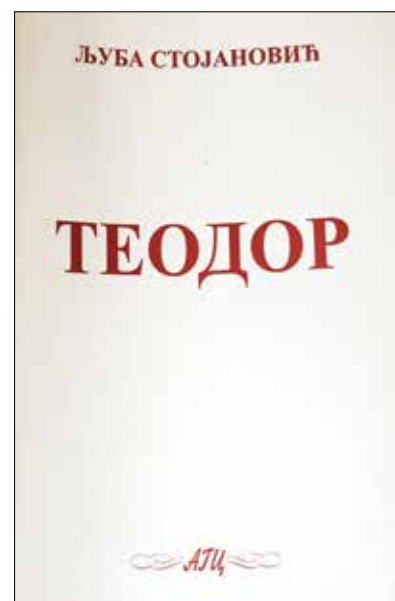
(Глас Цркве, Шабац, 2016.)

У издању „Гласа Цркве“ из Шапца изашла је нова књига протојереја професора др Љубивоја Стојановића, *Теодор*, која се састоји из неколико веома разноврсних тема тако да, док је читалац држи у рукама, има осећај да упоредо чита најмање три књиге. Прва је исповедна проза, друга пастирска поука и трећа омитика. Наравно, има ту још много тема, али ове три су најцеловитије, и могле би се слободно издвојити из целине и одштампати као засебне књиге, и свака би била изузетно вредна. Међутим, аутор је успео да ове три књиге у једној тако добро међусобно повеже, чиме смо добили роман који се може упоредити са делима светских писаца.

У првом делу овог романа се говори о атмосфери која је владала после Другог светског рата и терору комунистичког режима који је прогонио све оне за које би проценио да треба. Дакле, иако је реч о роману, у његовом исповедном делу се по ко зна који пут потврдила она истина да су тадашњи властодршци делили становнике у две категорије: на оне које су већ ухапсили и на оне које би требало ухапсити. У књизи се наглашава да је тај удар био најјачи на свештенство Српске Православне Цркве, међу којима је страдао и млади свештеник Теодор. За њега би се могло рећи да је трпео прогон од самог свог рођења, јер му је породица непрестано „држана на оку“, а када је касније отишао у богословију добио је „пратњу“ у лицу једног ученика, тако да је његово страдање почело и пре него што је рукоположен у свештенички чин.

И док је као млади пастир са љубављу у срцу служио својој пастви у парохији, дотле су они који су били задужени за њега, на челу са свештеником Чаславом, Чакијем-Муњом, ковали план како да га у томе спрече. У неком нормалном друштву режим би једног младог и полетног човека, какав је био свештеник Теодор, заштитио од оних који га ометају у његовом раду и позвао их на одговорност. Нажалост, овде су они били све време подржавани и охрабривани. Тако је свештеник Теодор без разлога ухапшен, затим без кривице осуђен, и потом послан у зенички казамат.

Прота Љубивоје се не задржава много на суђењу младом свештенику, јер је ту све јасно, нити на робијашким мукама кроз које је пролазио, већ је нагласак ставио на његов однос према другима. Дакле, он достојанствено носи свој крст; али у исто време, помаже и другим осуђеницима дајући им наду и снагу да се подигну и издрже. Некада је било довољно само да их саслуша, а некада су од њега тражили савет и помоћ у превазилажењу нагомиланих проблема. Без обзира што су то били робијашки, криминалци, друмски разбојници, силеције, убице, он их је гледао као децу Божију, „уморну и натоварену“, и трудио се, колико је могао, да им помогне у олакшавању бремена под чијим теретом су им колена клецала. Иако је оваквим поступцима отежавао свој положај, јер је затворска управа тако нешто увек лако могла да искористи за нову оптужбу, он је пре био спреман на жртву него да некоме одбије помоћ. Тако су се и они осуђеници, који су сами себе сматрали за ништа, усправљали и са надом гледали у будућност. Својим саветима, топлим речју и разумевањем је загревао и најокорелија робијашка срца, враћајући на прави пут све оне који су са њега били скренули. Читајући те странице књиге, које говоре о ономе што је добро, што је племенито и људско, читалац ће се освежити, нахранити и испуни-

ти најважнијим хришћанским врлинама које покрећу и упућују на живот у Христу.

Посебна вредност ове књиге, мада је тешко издвојити шта је посебно када је у њој све вредно, јесте та што су разговори свештеника Теодора са осуђеницима спонтани у љубави, као да читате разговор са браћом, са пријатељима, а не са осуђеницима који су ту због разних, па и најтежих, кривичних дела. И што је врло интересантно јесте да ауторов јунак свештеник Теодор у тим разговорима веома вешто успева да сакрије своју ученост. Дакле, он не поучава високим стилем и неразумљивим речима, већ његов разговор тече природно, без грча, љутње, што и јесте разлог због чега осуђеници његове јасне и добронамерне савете разумеју као глас који их позива да схвате своју грешку и свој промашај. Захваљујући свештенику Теодору, блага реч Светог Јеванђеља Христовог је као неугасиви пламен светлела у зеничкој тамници и помагала многим да их „тама“ не обузме. Закључак тог и таквог његовог поступања јесте да нема телесног опоравка без духовне обнове целокупног људског бића, што је овај неуморни духовни витез и препоручивао разним робијашима олакшавајући им ношење претешких зеничких окова.

Потом је аутор изузетно лепо описао однос околине према свештенику Теодору по његовом изласку из зеничког казамата, као и само његово понашање. Он овде износи такве обрте какви се могу наћи само у литератури великих светских класика. Зато, идући ка последњој страници ове књиге, читалац ће осетити велику радост којом она зрачи – радост сусрета, радост у чињењу добра, у давању, у жртви, у братољубљу, у гостољубљу, и нарочито у покајању оних који су се огрешили о свештеника Теодора, а као круну, покајање полицијског доушника свештеника Часлава, као и саме Индире, председнице судског већа која га је и осудила на дугогодишњу робију; једном речју, радост живота у Христу.

И на крају, посебно треба истаћи у овој књизи изузетно лепе и поучне беседе које препоручују да се *обучемо у новој човека, сазданој по Боју у праведности и свештости истине* (ср. Еф. 4, 24). Дакле, да се *обучемо у милосрђе, доброти, смирености, кротости, дугоштрљивости и, по врх свега, у љубав* (ср. Кол. 3, 12, 14). И да се *у животи уклањамо од зла и чинимо добро* (в. Пс. 37, 27; Рим. 12, 9; 1. Сол. 5, 22). Да сведочимо истину и радимо у љубави *све што је пошито, праведно, чисто, врлинско, на добром гласу и достојно похвале* (ср. Фил. 4, 8), увек имајући на уму да је наше спасење у рукама наших ближњих. Стога ову књигу радо препоручујем, убеђен да ће она дотаћи срце сваког читаоца и подстаћи га на размишљање о целитима који су све време „страсне четрдесетогодишњице“, како је ово време назвао Преподобни Јустин Ђелијски, били страх и трепет онима који су остали у заједници са Христом и чија је страдална истрајност доказ да на крају силници увек бивају губитници. Верујем да ће многи читаоци овој књизи се враћати и поново је ишчитавати, подсећајући се одговора на разна питања које нам Теодор даје.

Протојереј-ставрофор
др Саво Б. Јовић

Прота Митар Миловановић

Књига о Арсенију

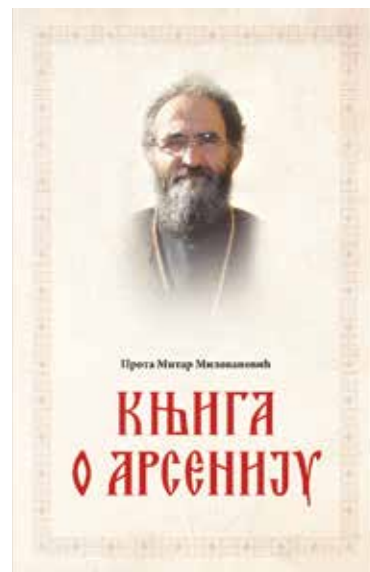
Ваљево : Српска православна епархија ваљевска, 2016 (Врњци : Интерклима-графика)

293 стр. : илустр. ; 21 см

ISBN 978-86-89013-04-7

У најновијем издању Епархије ваљевске представљена је животна прича о чувеном и вредном игуману манастира Каона Архимандриту Арсенију (Цветковићу). Штампана с благословом Владике Милутина и написана вичним пером доброг књигозналца протојереја-ставрофора Митра Миловановића, ова књига представља неувели венац славе и сећања којим је овенчан један земаљски животни пут. Сам аутор, прота Митар, архијерејски намесник тамнавски, познат је као дугогодишњи уредник и сарадник бројних листова и часописа: *Хришћанско дело*, *Глас Цркве*, *Колубара*, *Глас Тамнаве*. Посебан допринос Српској Цркви аутор је дао својим дугогодишњим бављењем историјом Православне народне хришћанске заједнице и обнављањем богомољачког братства. Изнад свега поменутог, а што је пресудно важно за приступ овој књизи, јесте чињеница да је њен аутор био дугогодишњи пријатељ и саслужитељ оца Арсенија. Ова чињеница даје посебан печат свакој речи написаној у књизи.

У животну причу преточену на странице ове књиге уводе нас топле и братске речи тројице епископа. Своје сећање на оца Арсу изнели су: најпре Владика Милутин, братски и са љубављу; затим Владика Лаврентије, као дуго година надлежни епископ оца Арсенија; као и рецензент књиге Епископ Силуан кроз своје виђење духовника каонског. Књига садржи и

следећа поглавља: „Детињство испуњено Богом“; „Пустина“; „Искушеник“; „Старац Теофило“; „Монашка школа у Острогу“; „Војска“; „Време безбожног комунизма“; „Монах“...

Темељ књиге представља опис животног пута оца Арсенија, који нам веома сликовито и јасно износи аутор књиге. Уз историју једне личности упознајемо се неминовно и са историјом једног времена и једног народа, у коме за духовнике и свештенике није *шекло мед и млеко*. Кроз ову књигу сусрећемо и друге велике духовнике тога времена, свраћамо у древне светиње западне Србије, учимо се благочестивости и побожности српског народа на размеђи двадесетог и прве деценије двадесет првог века. Стога, *Књига о Арсенију* јесте огледало једног времена. У другом делу књиге је прича о неуморном игуману обогаћена разноврсним прилозима. У њему се посебно издваја дирљиво поглавље „Сећања“, у коме многи пријатељи и духовна деца оца Арсе исповедају своју захвалност и љубав према свом духовном оцу. Узета у целини, књига је вредна и целовита молитвена монографија једне личности и једног времена. *Књига о Арсенију*, као најновије вредно и запажено издање Епархије ваљевске, обогатиће сваку, а посебно црквену библиотеку.

Дарко Ђурђевић, протојеромонах

У Дому омладине Београда

Схватање душе у хришћанству, исламу и будизму

У четвртак, 1. децембра 2016. године, у Клубу Дома омладине Београда одржана је трибина на тему „Схватање душе у хришћанству, исламу и будизму“, у организацији Светосавске омладинске заједнице Архиепископије београдско-карловачке и Дома омладине Београда. О овој веома значајној теми говорили су презвитер доц. др Александар Ђаковац (Православни богословски факултет), др Техран Халиловић (Центар за религијске науке „Ком“) и проф. др Радосав Пушић (Филолошки факултет). Модератор трибине је био г. Сергеј Беук (Дом омладине Београда).

Презвитер доц. др Александар Ђаковац започео је своје излагање говорећи о сусрету хеленизма и хришћанства и њиховим узајамним утицајима, напомињући да је у старој Грчкој владало другачије мишљење о души у односу на данашње уврежено схватање грчке философије. Што се тиче Старог Завета, немамо постојаних доказа да су Јевреји веровали у душу као засебан ентитет који напушта тело после смрти. Хришћанство се родило и расло у хеленском окружењу, у којем је веровање у бесмртност душе представљало антрополошку константу и научну истину. Међутим, код Отаца Цркве не постоји прецизна дефиниција душе, те историја овог питања у хришћанству представља заправо историју неких спорења по овом питању, да би након одређеног периода кристалисања теолошких ставова, превладало мишљење које је и данас доминантно у православној теологији.

У свом излагању, др Техран Халиловић објаснио је да у исламу о души расправљају представници различитих традиционалних научних дисциплина, као што су догматичка теологија, исламска филозофија и доктринарни суфизам. Према Халиловићевим речима, сви они су нужно следили стручне методолошке оквире научног дискурса своје дисциплине, док су истовремено желели да открију изворне поруке куранског текста и веровесникових предања о души, као и о различитим аспектима и ступњевима

њеног постојања. Халиловић се у наставку свог излагања усредредио на филозофско наслеђе муслимана и на развојни ток знања о души у три најутицајније традиционалне школе ислама, а то су: перипатетичка школа, илуминативна филозофија и школа трансцендентне филозофије.

Проф. др Радосав Пушић саопштава нам да не постоји изворни Будин спис о души, и да су сва накнадна тумачења по овом питању само покушај потоњих следбеника који су желели да сачувају Будину живу реч. Учење о реинкарнацији као пресељењу душа у савршена или мање савршена материјална тела након смрти, није карактеристично само за будизам. Учење кинеског будизма о души натопљено је идејама таоизма. Своје излагање проф. др Радосав Пушић закључио је речима: „Универзум је холограм, сваки његов део садржи и одражава целину... Душа човека је свесни субјект објективног постојања, индивидуална грација божанске целине. Управо због тог постојања душе, свет је обликован баш овако како је обликован. Човек за живота добија смисао ако успе да пробуди у себи душу, да она постане свесна своје божанске суштине.“

Након наведених излагања, трибина је настављена плодотворним дијалогом у препуном Клубу Дома омладине Београда.

Дарко Стефановић

У Архиепископији београдско-карловачкој

„Хрватска православна црква“:
јуче, данас, сутра

У сарадњи Вазнесењске цркве и Светосавске омладинске заједнице Архиепископије београдско-карловачке, одржана је 5. децембра 2016. године у парохијском дому Вазнесењске цркве трибина на тему „Хрватска православна црква: јуче, данас, сутра“. Учесници трибине су били: проф. др Вељко Ђурић Мишина, в. д. директора Музеја жртава геноцида и др Александар Раковић из Института за новију историју Србије. Уводну реч је дао Небојша Лазић (СОЗ Архиепископије).

Др Вељко Ђурић Мишина је на почетку свог излагања нагласио актуелност ове теме. Произнео је кратку историју такозване „Хрватске православне цркве“ од прве појаве тог термина 1871. године, преко Стјепана Радића 1905. године до потпуног остварења ове идеје у НДХ. Усташки режим је при остварењу ове замисли тражио подршку и од клира Српске Православне Цркве коју није добио, и са српске стране помоћ им пружа једино Милош Оберкнежевић, правник из Неготина. Др Ђурић истиче да, иако је системски и правно „Хрватска православна црква“ била апсолутно савршено изграђена, ипак је била само фиктивна творевина. Никада није добила признање од стране канонски признатих помесних Православних Цркава, није имала цркве ни имовину, али је њена правна грађа била у потпуности сређена. На чело ове неканонске и непризнате творевине је стао Гермоген Иванович Максимов, руски имигрант. Са падом и нестанком НДХ нестала је и њена творевина „Хрватска православна црква“, али идеја о њој никада није ишчезла и само је чекала повољан тренутак када ће поново заживети, закључио је др Ђурић.

Након др Ђурића, реч је преузео др Александар Раковић, који се у свом излагању осврнуо на проблеме савременог периода и указао на проблем ревитализације наслеђа НДХ у модерном хрватском друштву, а чему подстицај у одређеној мери пружају и одређени

појединци РКЦ у РХ. Др Раковић је затим указао на проблем раслојавања српског националног бића, и указао на повезаност одређених црногорских и хрватских кругова, доказујући њихову континуирану узајамну делатност која се манифестовала у новој историји, а која се данас огледа у залагању неканонске „Црногорске православне цркве“ за поновно васпостављање „Хрватске православне цркве“. Др Раковић је изузетно живописно и детаљно произнео биографију и потезе лидера „Хрватске православне цркве“, који су се окончали неуспехом. Споменути су и покушаји одређених појединаца чији су се напори у оснивању идеолошке верске организације такође завршили неславно. Такође, дотакнут је и проблем „Европске православне цркве“. На крају свог излагања, др Раковић је истакао реалну опасност која се надвија над вишевековном културном и духовном баштином нашег народа у региону, и да у тој борби за заштиту наслеђа све институције морају пружити пуни допринос.

Након наведених излагања, трибина је настављена плодотворним дијалогом у великој сали парохијског дома Вазнесењске цркве.

Небојша Лазић

Библиотека Храма Светог Василија Острошког Чудотворца у Линцу

„Линц је важна престоница у Аустрији, а овај храм овде је један од важних центара православља у Аустрији.“

Владика Андреј

Храм Светог Василија Острошког Чудотворца у Линцу не оставља никога равнодушним, ни своје парохијане, а ни многобројне посетиоце свеједно којих нација, религија и узраста. Човек не мора да зна српски језик, не мора да познаје православну веру, али кад уђе у овај храм мора нешто да осети. А то „нешто“ није ништа друго него сама благодат коју је Господ излио на ово свето и прелепо место. Овај храм се од стране Аустријанаца сматра за једно од најлепших духовних здања у овом делу Аустрије, записала је вероучитељица Хаци Видосава Спасић.

И заиста је тако, а све захваљујући протојереју-ставрофору Драгану Мићићу, који је обновио овај храм и у њега довео бројне вернике. Поред тога, он је идејни творац и покретач верско-информативног листа *Православац* и главни и одговорни уредник богате издавачке делатности.

При храму је основана и библиотека у којој се налази више од 2000 књига, 12 наслова часописа, 52 DVD-а, 36 CD-а. Књиге су класификоване и смештене у полице по УДК систему, а започета је е-обрада у БИСИС-у. Структуру књижног фонда, поред књига из области религије, чине и књиге из књижевности, друштвених и природних наука. Посебно је издвојен фонд за децу и младе који својим садржајем, преко сликовница дела из народне и уметничке књижевности до енциклопедије, задовољава потребе ове групе читалаца. У фонду се налазе и књиге на страним језицима: немачком, руском, румунском и бугарском. Драгоцене књиге из ове групе су оне које говоре

о Србији, о животу и обичајима нашег народа, а писане на немачком језику.

Највише књига набављано је, најчешће поклоном, из области религије: богослужбене, богословског садржаја, књиге проповеди, књиге за вероучитеље, житија... Из осталих области набављане су монографије цркава и манастира, књиге које говоре о Србији са географског, историјског и културног аспекта. Библиотека већ три године сарађује са Народном библиотеком Србије и на тај начин обнавља своје књижне фондове.

Библиотека има више од 4.000 потенцијалних читалаца. Отворена је за читаоце суботом, после вечерњег и недељом, после Литургије. Поред књига и часописа, за читаоце се организују предавања, промоције, а за најмлађе планиране су креативне радионице и квизови. Нова 2017. година започеће квизом о животу и стваралаштву Светог Саве. Концепцију квиза чине такмичења: одговори на питања, рецитовање песама о Светом Сави, ликовни и литеарни радови посвећени нашем великом светитељу.

Први програм, у тек стручно уређеној библиотеци, организовала је Весна Петровић, библиотекар саветник и аутор пројекта „Библиотеке фрушкогорских манастира“ кроз причу о библиотекама фрушкогорских манастира и документарни филм о манастиру Велика Ремета.

Том приликом у библиотеку се уписало пет читалаца. Несебичну помоћ у раду на стручном уређењу библиотеке пружила је вероучитељица у пензији госпођа Видосава Спасић, будући библиотекар.

Весна Пејровић

Хор „Бранко“ – Путовање по Светој земљи

Марина Милутиновић

По други пут у својој дугој историји литургијског хора при Саборном храму Свете Тројице, нишка црквено певачка дружина „Бранко“, са благословом Његове Светости Патријарха српског Господина Господина Иринеја и Његовог Преосвештенства Епископа рашко-призренског Господина Господина Теодосија администратора Епархије нишке, боравила је од 23. до 30. новембра о. г. у Светој земљи. Предвођени свештенством неколико Епархија СПЦ и праћени једним бројем поштовалаца и пријатеља, чланови хора имали су прилику да на свом путу ходочашћа обиђу, поклоне се и целивају бројна места освећена чудесним рођењем, врлинским животом, страдањем и васкрсењем Господа Нашег Исуса Христа, да походе места на којима је Он боравио са својим следбеницима, благовестио новозаветна учења, чинио чуда, исцељивао немоћне и грешне, васкрсавао мртве.

Пред задивљеним очима ходочасника низали су се градови, од модерног Тел Авива, медитеранске Јафе, до најстаријег на свету, Јерихона, благословеног Витлејема, преко Назарета, града клијања и истине, до чудесног града мира, Светог Јерусалима. Путницима се пружила прилика да се погружавају у, Исусовим крштењем освећеном, Јордану, да под српском заставом, са „Боже правде“ на уснама и Србијом у срцу, броде Галилејским језером, да се успну на Гору кушања, а потом спусте на тачку највеће депресије на свету и окусе воде Мртвог мора, да сећајући се Светог Саве, походе Јудејску пустињу и њене богомнадахнуте манастире, да схвате да су преко равноапостолног цара Константина и његове мајке царице Јелене у чудесној вези са овом Светом земљом и Светињама у њој.

Хор је, овом приликом, одржао и два веома успешна концерта, од којих је први био у Цркви Благовести у Назарету, а други у Центру „Нотр Дам“ у Јерусалиму. На програму су била дела српске духовне и

световне музике, а публици се на

почетку концерта представио и хор православних арапа Цркве Св. Јакова у Јерусалиму, који негује византијско појање. Уз бројну публику, концерту су присуствовали и представници Јерусалимске Патријаршије на челу са Патријархом Теофилом III, као и амбасадор Републике Србије у Израелу, Милутин Станојевић, са члановима дипломатског кора.

Посебан благослов било је и свето причешће ходочасника на Литургијском сабрању у Цркви Христовог рођења у Витлејему, као и на поноћној Литургији у Цркви Христовог гроба у Јерусалиму где су, поред руских и грчких, чинодејствовали и присутни свештеници СПЦ, уз надахнуто појање хора „Бранко“.

Честитке новим хаџијама упутио је на пријему у Јерусалимској Патријаршији сам Патријарх Теофил III, појединачно благосиљајући и даривајући сваког од присутних поклоника. Грамате оверене његовим потписом добило је 120 путника по Светој земљи.

И тако, док су чула још задивљена шаренилом боја, мириса и укуса овог поднебља, док душом још брује појања нашег „Бранка“ а мисли се изнова враћају светим местима, покушавајући да људским умом докуче непојмљиво, након овог путовања једно је свакако сигурно:

И ништа више неће бити исто, Господе,
Откад видех Светиње Твоје и откад,
Као Тома, што пожелe да прст стави
У ребра твоја, Спаситељу, ја зажелех
Да за мирносицама Твојим ходам.
Знам, ништа више исто бити не може,
Јер ће сећања жива у срцу остати и
Душа ће јутра чежњиво поздрављати:
Догодине, догодине поново у теби,
једини и свети, мој Јерусалиме...

НОВИ САД

Књига *Свештеници у Белом Брду*

У петак 18. новембра 2016. године, у препуној Свечаној сали Матице српске у Новом Саду представљена је књига протојереја-ставрофора Мирка М. Тишме *Свештеници у Белом Брду и прикљученија*. Ову свечаност су заједнички организовали Матица српска и Српска православна црквена општина Бијело Брдо. У име Матице српске скуп је поздравио потпредседник Матице српске, проф. мр Ненад Остојић, а у име Српске православне црквене општине Бијело Брдо окупљенима се обратио протојереј Зоран Симић. О књизи су говорили архимандрит Стефан Вучковић, игуман манастира Велика Ремета, и господин Ђорђе Нешић, управник Културног и научног центра „Милутин Миланковић“. Скупу се обратио и аутор књиге протојереј-ставрофор Мирко М. Тишма.

У уметничком делу програма учествовали су: др Исидора Поповић, Александра Крстић и мушка певачка група Културно уметничког друштва „Јован Јовановић Змај“ из Бијелог Брда. Др Исидора Поповић је водила програм али и рецитовала стихове, одломак из песме Јована Дучића Богу, констатујући да ови стихови могу за „загнати“ читав животни пут проте Тишме. Александра Крстић је отпевала две песме: *Agios o Theos/Свјјати Боже* (Исаија Србин) и *Господи помилуј*. Мушка певачка група Културно уметничког друштва „Јован Јовановић Змај“ из Бијелог Брда је отпевала песму *Жали Заре*, комитску песму као спомен на Василија Трбића, велешког војводу, чувеног комиту рођеног у Бијелом Брду.

Трибина „Оно шта нас повезује, оно шта нас спаја: Међурелигијски дијалог као шанса“

У оквиру пројекта „Свиђалиште, а не свађалиште“, 30. новембра 2016. године, Исламска заједница Србије и Задужбина Конрад Аденауер организовали су трибину под називом „Оно шта нас повезује, оно шта нас спаја: Међурелигијски дијалог као шанса“. У пуном амфитеатру Факултета исламских наука у Београду говорили су Њ. П. Митрополит загребачко-љубљански Порфирије (Перић), надбискуп београдски Станислав Хочева и реис-ул-улема Сеад Насуфовић.

Директор Задужбине Конрад Аденауер Норберг Бекман-Диркес, у поздравној речи рекао је да је „пуки дијалог без љубави према човеку као Божијој творевини празан и унапред осуђен на неуспех“, и нагласио да је дијалог једино решење за постизање договора у свим областима.

Реис-ул-улема Сеад Насуфовић рекао је да дијалог „може бити само религијски дијалог, само верски дијалог, јер погрешна именовања нас још више удаљују“. Говорећи о значају разговора и сваке изговорене речи, подсетио је на изјаву покојног муфтије београдског Хамдије Јусуфспахића који је на питање: „Ко је запалио џамију?“, одговорио: „Не знам ко је палио, знам ко је гасио.“ Он је оценио да је „врло важно што ми вечерас говоримо заједно“.

Њ. П. Митрополит загребачко-љубљански Порфирије рекао је да је „дијалог да другога прихватамо онаквог какав јесте, и да није просто седење за истим столом и размена информација где је могуће да свако остане при своме“. Он је додао да „од нас зависи да ли ћемо у дијалогу са било ким, онога насупрот нас доживети да је он заиста насупрот нас и као странца“, и истакао да „ако у нашем срцу нема места за непријатеље, нема ни за пријатеље“.

Надбискуп београдски Станислав Хочева је указао да дијалог не треба да „постане мода или дисциплина коју је неко натурао“ и да је „дијалог особито потребан у конфликтним временима, а та времена нужно долазе“. Он је рекао и да „данашње човечанство подразумева да морамо пронаћи што више момената да смо заједно и да комуницирамо“.

Текст и фото: Данко Сврахинић

Програм је пратила визуелна презентација с фотографијама из живота и деловања проте Тишме коју је осмислила и реализовала др Александра Новаков.

Након представљања књиге настављено је дружење у Малој сали Матице српске, уз коктел и Бјелобрдску здравицу Ђорђа Нешића коју је изговорио Слободан Нешић. Организацију ове свечаности помогла је Редакција Српског биографског речника чији

је дугогодишњи сарадник прота Тишма. Осим Новосађана, пријатеља и чланова Матице српске, догађају су присуствовали становници Бијелог Брда, Даља, Вуковара и Београда, велики број свештеника Бачке и Сремске епархије.

Извор: Матица српска / maticasrpska.org.rs

УКРАЈИНА

Изложба икона за следе

Од 3. до 27. децембра ће у Сабornoј Галерији духовног и обра-

зовног центра у Кијеву бити одржана изложба тактилних икона у оквиру Међународног Дана хендикепираних особа.

На изложби ће бити представљене тактилне иконе намењене не само слепима и слабовидима, већ и онима који би желели да боље разумеју живот слепих и слабовидних.

Хуманитарна организација особа са инвалидитетом и пензионера „Суочавање са истином“ је по први пут у историји начинила неколико посебних тактилних икона за слепе, на којима су приказане сцене чуда везане за слепило из библијске историје.

Међу њима су Почајевска икона Мајке Божије из 1596. године, затим икона Свете Матроне Московске која је рођена слепа, икона Светог Исповедника Луке (Војно-Јасеницког), епископа и хирурга који је пред крај живота потпуно ослепео.

За стварање ових икона су коришћене савремена компјутерска технологија и посебна опрема за слепе. Иконе за слепе и слабовиде су веома тражене у Украјини и све већи број таквих икона краси украјинске цркве.

Изложба тактилних икона је такође отворена и у Солуну у Грчкој у Образовном и рехабилитационом Центру за слепе.

Извор: Православие.ру | pravoslavie.ru

РУСИЈА

Испод Лењинове слике пронађен портрет цара Николаја II

Портрет последњег руског цара Николаја II случајно је откривен испод портрета „оца Октобарске револуције“ Владимира Иљича Лењина, где се налазио скоро 90 година. Овај портрет је рестауриран и изложен у Санкт Петербургу.

„Портрет Николаја II у царској одећи, којег је 1896. године насликао Иља Галкин, био је скоро 90 година сакривен испод портрета Лењина, којег је 1924. године израдио Владислав Измаилович“, рекла је за агенцију Франс прес Татјана По-

Представљање књиге Папиних омилија – У твојим очима је моја реч

У Генералној курији Дружбе Исусове (Језуитског реда), 11. новембра 2016. г., је представљена нова књига која истражује теме и садржај поведи Папе Фрање из времена док је још био надбискуп Буенос Аиреса. Књига се односи на период од 1999. до 2013. године. На представљању књиге, осим Папиног државног секретара кардинала Пјетра Паролина, били су присутни и новоименовани надбискуп Чикага, мосињор Блаж Јосиф Чупић, као и новоизабрани генерал Дружбе Исусове, патер Артуро Соса.

Исусовац патер Антонио Спадаро је приредио материјал за ову књигу, сакупивши прву целовиту верзију Бергољевих списа из раздобља док је овај био још надбискуп у метрополи Аргентине. Патер Спадаро је објаснио како наслов књиге – *У твојим је очима моја реч* – сведочи о Папиној потреби да гледа људе у очи док им говори или са њима општи. „Он никада не види“, истиче Спадаро, „масу људи испред себе, нити може читати са листа папира, а да не уђе у личан однос са људима којима се обраћа“.

Ова књига је унеколико *summa*, тј. то су „сабрана дела“ Бергољеве бискупске службе. Она садржи и разговор између Спадара и Папе Фрање о основним темама његовог понтификата, као и његовог искуства као архипастира стада у Буенос Аиресу до избора за новог понтифекса максимуса.

Прошогрезвиштер Зоран Андрић, Минхен

селујева, руководиоца групе која је три године радила на рестаурацији слике. Велики Лењинов портрет, висок четири метра, налазио се првобитно испред тврђаве Петра и Павла у Санкт Петербургу, а затим у холу школе на чијем је месту у време царске Русије био смештен трговачки институт.

Платно је грешком оштећено током 70-их година прошлог века, али су његову рестаурацију тек 2013. године започели стручњаци Националне академије за уметност и дизајн Штиглиц у Санкт Петербургу, који су убрзо открили двоструки идентитет слике.

Портрет последњег руског цара, кога су заједно са породицом 1918. године убили бољшевици, појавио се испод слоја боје лако растворљиве у води.

Совјетски сликар Владислав Измаилович, аутор Лењиновог портрета, израдио је слику вође Октобарске револуције очигледно водећи рачуна да не уништи Галкинов портрет цара и сакрио је његово лице тачно иза лица бољшевичког вође.

„У овом случају, Измаилович је претходну слику сачувао и сакрио је испод слоја лако растворљиве боје. Изгледа да се надао да ће портрет Николаја II једнога дана бити откривен“, навела је Поселујева.

ЕГИПАТ

Обнављање службе ђакониса

Како преносе неке медијске куће, на Синоду Грчке Православне Патријаршије Александрије и целе Африке, који је одржан у Александрији од 15. до 17. новембра и којим је председавао Патријарх александријски Теодор II, одлучено је да буде обновљена служба ђакониса и постављена је комисија Епископа „како би то питање било детаљно проучено“.

Потенцијалну улогу жена ђакониса у мисионарском служењу представио је Митрополит камрунски Григорије. У коначном извештају, чланови Светог Синода Грчке Патријаршије Александријске желели су да нагласе да „различити приступи проблемима црквеног живота за нас нису одступања од православних истина, већ представљају прилагођавање стању у Африци“.

У православним теолошким институцијама већ се извесно време води расправа о могућности обнављања службе ђакониса и о њиховој потенцијалној улози у пастирским и мисионарским активностима.

Папа Фрања је прошлог августа именовао комисију за проучавање службе ђакониса којом председава језуита Луис Франциско Ладариа Ферер, секретар Конгрегације за доктрину вере. Комисију чине 12 чланова из 8 држава, а од тога су 6 мушкараца свештеника и 6 жена, од којих су две монахиње а четворо су лаици. Према речима надбискупа Ладариа Ферера, „Папа за сада жели да служба ђакониса буде објективно проучена да би се видело како је она изгледала у раној Цркви, али још увек неће бити неке одлуке у вези са тим“.

Извор: Правмир | pravmir.com

ВАТИКАН

Папина порука Патријарху

Епископ Рима је крајем новембра послао поруку Патријарху константинопољском Вартоломе-

ју поводом празника Св. Андреја, који се традиционално сматра оснивачем Цркве у Византији, односно оснивачем Цариградске Патријаршије.

Поводом дана Св. Андреја, у Цариград је отпутовала делегација Свете Столице предвођена кардиналом Куртом Кохом, председником Папског већа за промовисање јединства хришћана. Обичај је да цариградска делегација узврати посетом Риму о празнику Светих Апостола Петра и Павла.

Делегација Свете Столице је присуствовала Литургији коју је у Цркви Св. Ђорђа у Фанару служио Патријарх Вартоломеј. Након Литургије, Кардинал Кох је прочитао Папину поруку упућену Патријарху Цариградском.

Папа је у поруци истакао како су узајамне посете делегација видљив знак дубоких веза које их уједињују, али су и израз тежње за још дубљим заједништвом. Он је додао да је теолошки дијалог важан, а нарочито заједничко размишљање о односу између саборности и примата у првих хиљаду година хришћанства.

Папа Фрања се на крају у својој поруци присетио свог сусрета са Патријархом Вартоломејем, другим хришћанским вођама и представницима различитих светских религија у Асизију. Скуп у Асизију, како наводи Папа, представљао је радосну прилику да се продуби пријатељство које свој израз налази у заједничкој визији када је реч о оним великим питањима која се тичу живота Цркве, као и читавог друштва.

Извор: catholicnewsagency.com

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА

Хришћанским Архиепископима забрањен улазак

Тројици хришћанских Архиепископа са Блиског истока забрањен је улазак у Велику Британију, иако су били позвани да присуствују церемонији освећења прве сиријске катедрале и да се том приликом упознају са принцем Чарлсом.

Британско одељење за имиграцију није одобрило визе Архиепископу Никодиму Дауду Шарафу из Мосула, Тимотеју Муси Шамани из северног Ирака и Селвану Бутросу Алнемеху из Хомса и Хаме у Сирији, те они нису могли да присуствују освећењу.

Њима је речено да им визе нису одобрене јер „немају довољно новчаног покрића и можда неће отићи из Велике Британије“. Патријарх Алнемех тврди да су му у Британској амбасади рекли да не издају визе грађанима Сирије.

Овај догађај је, између осталих, осудио и др Мартин Парсонс из Фонда „Барнабас“ (Barnabas Fund) који пружа помоћ хришћанима у ратом захваћеним земљама.

Др Парсонс је рекао: „Невероватно је да је овим прогнаним хришћанима, који долазе из колевке хришћанства, речено да нема места у нашој земљи, док Британија нуди добродошлицу исламистима који прогоне хришћане.“ Он додаје да постоји озбиљан системски проблем јер је исламистичким вођама, који заступају прогон хришћана, упућено зелено светло и њихови захтеви за визе за улазак у Британију се решавају позитивно, а „хришћанским вођама чије се Цркве суочавају са геноцидом, визе за кратке пастирске посете Британији нису одобрене“.

У августу ове године, Хоум офис (Home Office) – британско одељење за визе и имиграцију, издало је саопштење у којем је разматрано пружање азила члановима египатског Муслиманског братства – које се у Египту сматра терористичком организацијом.

Према овом саопштењу, „истакнуте присталице Муслиманског братства, као што су новинари, такође могу бити изложени прогону. У таквим случајевима, пружање азила ће бити сврсисходно“.

Др Парсонс такође тврди да су у јулу ове године биле одобрене визе двојици исламских вођа из Пакистана који су присталице убијања хришћана оптужених за бласфемiju.

Из Хоум офиса је за лист *Сандеј експрес* издато саопштење да се „сви захтеви за визу разматрају на појединачној основи и да подносиоци молби треба да доставе доказе којима потврђују да испуњавају захтеве имиграционих правила“.

Извор: Дејли мејл | dailymail.co.uk

КУБА

„Потребно нам је још Светих Писама“

Иако се Евангелистичка Асоцијација Били Грејем (BGEA) удружила са Кубанским Саветом Црква како би током 2015–2016. испоручила око 40.000 примерака Светог Писма у Кубу, чланови Савета кажу да то није довољно. Евангелистичка Асоцијација сада припрема још једну пошиљку од још 50.000 примерака коју ће упутити на Кубу, економски опустошено острво које се налази свега 140 километара јужно од америчке савезне државе Флориде.

„Потребно нам је још Светих Писама“, изјавио је свештеник Холел Допико, директор Кубанског Савета Црква у децембру додајући да „велики број људи долази да тражи Свето Писмо, а међу њима

има и верујућих и неверујућих“. На Куби је до 2015. године било забрањено дељење Светог Писма. Народна Библиотека Кубе је прошле године од Кубанског Савета Црква затражила 200 примерака како би се Свето Писмо нашло на полицама библиотеке, али је убрзо тај број измењен у 300 јер је стотину радника библиотеке желело да има свој примерак Светог Писма.

Извор: cnsnews.com

СИРИЈА

Спашено више од 200 хришћана

Како преноси портал *РИА Новости*, сиријски свештеник који је успео да сакупи новац за откуп спасао је више од две стотине сиријских хришћана које су у фебруару 2015. године отели чланови групе ИСИС. Укупно 226 људи је отето током истовремених војних напада, које је група ИСИС спроводила у 35 хришћанских насеља у фебруару 2015. године. То је највећи број отетих хришћана у историји сиријских и ирачких конфликта. Терористи су најавили да ће ослободити седамнаест таоца ако један од њих буде однео поруку сиријском епископу Ел-Хасаке, Мар Афраму Атнеилу. У поруци је писало да отмичари траже 50.000 долара за сваког отетог. Отмичари су у поруци такође претили да ће почети са егзекуцијама ако не буде достављен новац.

У року од три дана епископ је пристао на захтеве терориста како би спасао животе отетих.

Свештеник Абдо Марц, чија ћерка је била међу таоцима, преузео је на себе задатак да сакупи новац.

Две жене су биле ослобођене у мају, један човек у јуну, а још 22 таоца у августу 2015. године.

Сакупљање новца је било убрзано након што је у септембру 2015. г. објављен снимак на којем је забележено убијање троје таоца.

Таоци су затим ослобађани на сваких неколико недеља, а 22. фебруара 2016. године је ослобођено последњих 43 таоца.

Извор: pravoslavie.py | pravoslavie.ru

ИЗРАЕЛ

Оскрнављено хришћанско гробље

Како преноси лист *Тајмс оф Израел* (*The Times of Israel*), почетком децембра је оскрнављено хришћанско гробље у Кафр Јасифу у Галилеји. На гробовима и надгробним споменицима исписани су графити на арапском језику.

Израел је већ деценијама жариште израелско-палестинских сукоба, а хришћани, који су некада представљали значајан део популације, сада су само мањина. Само 1,9% становника Израела су хришћани, Јевреји су већина, док број муслимана нагло расте.

Хришћани у Израелу су и раније били мета напада ултра-десничарских јеврејских група.

У јануару ове године демолиран је манастир Успења у Јерусалиму. По зидовима овог бенедиктинског манастира било је исписано „Хришћани у пакао“ и „Смрт незнабошцима хришћанима, непријатељима Израела“.

У септембру су чланови радикалне ултрадесничарске организације Лехава, групе екстремиста који се противе активностима нејевреја у Израелу, прекинули хришћанску конференцију у Клар центру у Јерусалиму.

А недавно су непознати нападачи запалили два древна хришћанска гроба у близини јерусалимског Старог Града.

Полиција је покренула истрагу у вези са инцидентом у Кафр Јасифу.

Извор: christiantoday.com

У АРГЕНТИНИ

Канонска посета

У сриједу, 23. новембра 2016, у Аргентину су стигли Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, администратор Епархије буеносаиреске и јужно-централноамеричке Српске Патријаршије, и Епископ диоклијски Кирило, викар Митрополитов и архијерејски замјеник за Епархију у Јужној Америци, који је први пут од своје епископске хиротоније у јулу ове године, стигао у Јужну Америку. У суботу, 26. новембра, на празник Светог Јована Златоустог, одржано је прво сабрање свештенства Епархије буеносаиреске и јужно-централноамеричке Српске Патријаршије, под предједништвом Митрополита Амфилохија. Сабрању је присуствовало дванаест свештеника са својим епископом (Владиком Кирилом).

У недељу, 27. новембра, на празник Св. апостола Филипа, служена је свечана саборна Литургија Епархије у њеном сједишту, Катедралној цркви Рођења Пресвете Богородице у Буенос Аиресу. Литургију су служили Митрополит Амфилохије, Митрополит аргентински и јужноамерички Игнатије (Московска Патријаршија) и П. Г. епископи: каракаски и јужноамерички Јован (Руска Загранична Православна Црква) и диоклијски Кирило. Саслуживали су свештеници Епархије за Јужну Америку Српске Патријаршије који су претходног дана присуствовали свештеном сабрању, а који су дошли из Аргентине, Бразила, Чилеа, Еквадора и Колумбије.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

ВИСОКИ ДЕЧАНИ

Ктиторска слава манастира

Епископ рашко-призренски Теодосије служио је Свету Литургију на празник Светог Стефана Дечанског,

НА ИНСТИТУТУ БАЊИЦА

Волонтери ВДС-а у посети деци

На Светој Литургији у параклису Светог Јована Шангајског на Институту за ортопедско-хируршке болести „Бањица“ сабрали су се 20. новембра 2016, поред пацијената, међу којима је било пуно деце, и волонтери Милосрдне секције Верског добротворног старатељства, који су после Свете Литургије посетили децу на одељењу. Протојереј ставрофор Станко Трајковић је началствовао Светом Литургијом. Проповед на Јеванђеље о убогом Лазару (Лк. 16, 19–31) одржао је протојереј-ставрофор Ратко Савић који заједно са оцем Станком служи у параклису.

Међу причасницима је било много малишана који се лече на Институту и са којима су се после Свете Литургије волонтери дружили у болничком холу. Прво су се упознали са децом која су дошла из разних градова: Ваљева, Рашке, Босилеграда, Смедерева и Краљева. Контакт са децом је брзо успостављен уз пуно шале. Разговарало се и о вери, а са оцем Ратком сложено је отпевана химна Светом Сави. Волонтери су затим посетили децу по собама, поделили воће, Светосавско звонце и Православни мисионар.

Извор: ВДС

24. новембра 2016, у манастиру Високи Дечани поводом ктиторске славе ове свештене обитељи. Празничној Литургији присуствовало је преко 1200 верника који су дошли из Београда, Новог Сада, Сомбора, Подгорице, Херцег Новог, Грачанице, Косовске Митровице, Гораждеваца, Осојана, Хоче, расељени из Ђаковице, Пећи, Клине, Дечана...

Учешћа у Евхаристијском сабрању узеле су и монахиње из Пећке Патријаршије, Грачанице, Жупе Никшићке, Девича, Граца, Кончула, Бешке, Подмалинска, Гориоча, Ђаковице, монаси из Савине, Бањске, Сопотана, Ступова, Драганца, Девине Воде, Зочишта, Дубоког Потока, као и професори и ученици Призренске богословије.

Након благосиљања славског жита и колача, а по завршетку Свете Литургије уследио је славски ручак у манастирској трпезарији.

Извор: Епархија рашко-призренска

У ЕПАРХИЈИ МИЛЕШЕВСКОЈ

Слава манастира Бања

На дан када наша Света Црква прославља Светог краља Стефана Дечанског, 24. новембра 2016, Епископ будимљанско-никшићки и администратор милешевски Јоаникије служио је Свету Архијерејску Ли-

тургију у манастиру Светог Николаја Мирликијског у Прибојској Бањи.

Молитвеним сабрањем свечано је прослављена ктиторска слава овог српског средњовековног манастира, чији је ктитор обновитељ био управо Свети краљ мученик Стефан Дечански.

Епископу Јоаникију је саслуживало свештенство и монаштво Епархија милешевске и будимљанско-никшићке.

Владика Јоаникије је благословио славски колач и жито и сабраном верном народу честитао празник Светог краља Стефана Дечанског, а оцу Петру, игуману ове свете обитељи и братству, ктиторску славу манастира Бање.

Преосвећени је поручио да светиња, каква је манастир Бања Прибојска, једна од најзначајнијих у нашем роду, чији остаци живописа представљају величанствено сведочанство наше културе, наше традиције, за службу, ипак, много више пажње од нашег народа, од града Прибоја, од државе и целог српског рода.

У навечерје празника Светог краља Стефана Дечанског, 23. новембра, поводом ктиторске славе манастира Светог Николаја у Бањи код Прибоја одржана је, у сарадњи са ЦОПрибој, духовна трибина на тему „Криза савремене породице“.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У БАЧКОМ ЈАРКУ

Освећен Успенски храм

Благодарећи Богу и Пресветој Богородици, на празник Њеног увођења у храм, Митрополит заграбачко-љубљански Порфирије, уз саслужење Епископа бачког Иринеја, осветио је Храм Успенија Пресвете Богородице у Бачком Јарку.

Овом светом чину саслуживали су протопрезвитери-ставрофори Драган Видаковић, парох у Буковцу, и Илија Проле, пензионисани свештеник у Бачком Јарку, протопрезвитери Стојан Билић, настојатељ Светогеоргијевског храма у Новом Саду, и Владан Симић, секретар Епископа бачког, протонамесници Бранислав Мркић, архијерејски намесник новосадски други, и Миодраг Шипка, архијерејски намесник суботички и други.

После дочека архијереја, уследио је чин трносања храма. Епископи су, носећи часне мошти, заједно са свештенством и верним народом извршили опход око храма. Потом су свете мошти положене у часну трпезу, која је омивена топлем водом и помазана светим миром, вином и ружином водом. На угловима трпезе постављене су иконице четворице јеванђелиста, после чега је на свети престо стављена срачица, бели покривач, а на њега индигитија, горња пресвлага. Затим је Епископ Иринеј унакрсно покروпио зидове храма освећеном водом, а Митрополит Порфирије их је помазао светим миром. У наставку је служена Света Литургија.

После заамвоне молитве, додељен је Орден Светог Саве другог реда ктиторима храма, почившем Томи-славу Ђорђевићу, Живојину Јанићу и Радету Дикићу.

Владика Иринеј је доделио и архијерејске грамате и архијерејске захвалнице вернима који су помо-

У КРИПТИ ХРАМА СВЕТОГ САВЕ

Деца са посебним благословом

Хор „Исон“ чине деца и одрасли са – како то често неспретно кажемо – инвалидитетом или посебним потребама. Својевремено је Патријарх Павле за њих рекао: „Немојте их тако звати. То су деца са посебним благословом и благо њима, јер они свој инвалидитет знају, а ми наш не знамо.“

Са благословом Епископа топличког Арсенија, у крипти Храма

Светог Саве на Врчару 1. децембра 2016, одржан је несвакидашњи концерт. Први мешовити инклузивни хор на овим просторима „Исон“, под управом диригента и вероучитеља Миодрага Близанца, наступио је у саставу: Хор деце ШОСО „Милан Петровић“ из Новог Сада, Хор деце из Дечјег села у Сремској Каменици, Хор корисника Дома у Ветрнику, Хор „Октет просветних радника Новог Сада“ и Хор „Вивак“ ОШ „Душан Радовић“ из Новог Сада.

Владика Арсеније је благословио извођаче и све присутне, а концерт су учесници започели молитвом Светог Филарета Московског.

Концерт, који је протекао са много емоција, слика је дивне духовне вечери коју су многобројној публици даривала деца која су у првим редовима била у инвалидским и дејим колицима, деца са церебралном парализом, Дауновим синдромом и Паркинсоновом болешћу, оштећеног слуха, говора и вида, а у исто време деца уметници, песници, сликари и изврсни појци, а пре свега велики људи.

Преосвећени Владика је даривао на благослов хору „Исон“, у знак великог поштовања, икону српског покровитеља Светог Саве, коју је у име хора примио диригент Миодраг Близанац.

Извор: hramsvetogsave.rs

гли изградњу храма, а Црквена општина и Управа парохије су доделиле захвалнице свима који су својим трудом и радом допринели благољепију храма Успенија Пресвете Богородице. На крају је епископ Иринеј заблагодарио Богу и Пресветој Богородици и свим парохијанима што је изградња храма приведена крају.

Извор: Епархија бачка

У ОСТРОШКОМ МАНАСТИРУ

Слава цркве

Светом Архијерејском Литургијом, ломљењем славског колача и трпезом хришћанске љубави про-

слављена је храмовна слава Цркве Ваведења Пресвете Богородице у Горњем острошком манастиру у којој се чувају мошти Светог Василија Острошког Чудотворца.

Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије, уз саслужење бројног свештенства и свештенмонаштва и молитвено учешће бројног монаштва и вјерног народа, одслужио је Свету службу Божију на овај велики хришћански празник, 4. децембра 2016. године.

Прије причешћивања вјерних, Владика Јоаникије је честитао славу братству острошке обитељи и свечарима, а велики празник Ваведења Пресвете Дјеве Богородице у храм Божији сабраним вјерницима који су из разних крајева свијета дошли на поклоњење Острошком Чудотворцу.

Владика је истакао да није случајно што овај празник прослављамо на почетку Божићног поста, јер се

тако припремамо за тај велики празник Рођења Христовог.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА Слава Ваведњског манастира

Манастир Ваведња Пресвете Богородице у Сремским Карловцима прославио је свечано своју славу, први пут након што је ова светиња, у народу позната и под називом Горња црква, одлуком Епископа сремског Василија постала манастир.

Славље је почело у суботу увече, када је у овој обители празнично вечерње богослужење предводио Епископ сремски Василије. У недељу ујутру служено је празнично јутрење, а у наставку Света Литургија којом је началствовао настојатељ манастира, протосињел др Клеопа Стефановић уз саслужење протојереја: Душана Колунџића и Јована Петковића, јереја Душка Масларића и протођакона Љубомира Лукића. Мноштво сабраног народа уживало је у милословном појању хора Карловачке богословије.

На крају Свете Литургије, игуман манастира обратио се присутним верницима, заблагодаривши оцима који су му саслуживали и благочестивом народу који су сабрао на овај дан у ваведњској обители и који многоструко помаже васпостављање овог манастира.

ПАЉА

Слава манастира после сто година

На празник Ваведња Пресвете Богородице, у недељу 4. децембра 2016, прослављена је слава у манастиру Паља, у општини Сурдулица, први пут после Првог светског рата. Св. Литургију служио је Епископ врањски Пахомије

уз саслужење свештенства и монаштва Епархије врањске, а у присуству великог броја верника из свих крајева Епархије врањске, као и представника Војске Србије и Жандармерије.

По завршетку Св. Литургије Владика Пахомије је осветио славски колач и жито, а затим честитао прву славу братству манастира на челу са намесником јеромонахом Максимом (Петровићем), као и празник свим присутнима, обративши се пригодном беседом. Празнично сабрање настављено је освећењем новосаграђеног конака, који је подигнут средствима државе Србије – Управе за веру. За све присутне приређена је трпеза љубави коју су припремили сестринство манастира Светог Прохора Пчињског, ЦО Сурдулица и Владичин Хан. Игуман светиње, јеромонах Максим (Петровић), за Радио Слово љубве АЕМ је подсетио да су Паља, као и други манастири Епархије врањске, опустошени у време Првог, као и Другог светског рата. Обнова је започета 1994, доласком Владике Пахомија који је, заједно са старцем Пајсијем Хиландарцем, крчио пут до светиње. Обимнији радови су почели 2006, а завршетком конака стекли су се услови за живот монаштва у овој древној светињи, рекао је игуман Максим, наглашавајући да пустошење настаје управо онда када у народу недостаје осећај за веру и светиње – „Подизањем верског осећаја у човеку обнављају се и светиње које доприносе духовном узрастању и исправљању живота људи“, подвукао је о. Максим и позвао све људе добре воље да помогну наставак обнове манастира Паља преко Епархије врањске. Све потребне информације могу се добити и путем броја телефона о. Максима, 066/800–29–86.

Божана Јовановић

МОЛИТВЕНО СЕЋАЊЕ Теодора (Љвова) игуманија Леснинско- хоповска : 40 година од упокојења

Ове године, 21. децембра навршава се 40 година од блажене кончине истакнуте личности свеправославног женског монаштва игуманије Теодоре (Љвова), која је оставила видног трага и у историји српско-руске обитељи у Хопову на Фрушкој Гори.

Матушка Теодора, у миру Нина, рођена је 29. марта 1893, у Русији у далеком Хабаровску где је њен отац Николај Тунковски био начелник читавог округа. Породица убрзо прелази у Кијев, где Нина завршава Вишу женску школу, да би одмах по избијању Првог светског рата отишла као медицинска сестра на фронт. Током грађанског рата наставља да ради као сестра у Белој армији где упознаје кнеза Константина Љвова, који умире од тифуса само неколико месеци после њиховог венчања. Затим следи евакуација и долазак у Србију. Нина се бави педагошким радом, али је изузетно везана за руске духовне центре у Београду, Сремским Карловцима и манастиру Миљково. По благослову својих духовника Митрополита кијевског Антонија (Храповицког) и Архимандрита Амвросија Миљковског (Курганова) 1928,

прима монашки постриг са именом Теодора у српско-руском манастиру Хопово. Као искусни педагог одређена је од стране игуманије Нине (Косаковске) да води прихватилиште за децу (бивало их је и преко стотине), а како је игуманија била тешко болесна то је значило и велики удео у руковођењу сестринством. Познато је да је у Хопову, уствари, био руски Леснински манастир на челу са чувеном игуманијом Катарином (Јефимовском, упокојила се 1925. год.), одакле се „одројило“ тридесетак српских женских манастира. Даља судбина Теодоре је, уствари, судбина тог манастира: рат, хрватско-усташка окупација (сестре спасава чињеница да су Русиње), стална опасност од ратних окршаја, отимање летине и стоке... Све до Велике среде 1943, кад су партизани запалили и опљачкали манастир. Под немачком заштитом сестринство је стигло у Београд где су смештене прво у руски дом стараца, па у неки бивши студентски интернат. Сестре су радиле по кућама као чистачице и праље, чувале децу, давале часове страних језика... По завршетку рата манастир је примљен под окриље Московске Патријаршије, али то је 1948, због нарушених односа са Совјетским Савезом, још погоршало њихов положај. Игуманија Нина умире 1949, и матушка Теодора постаје и званично оно што је практично већ годинама била – настојатељница Леснинско-хоповске обитељи. Пошто је манастиру буквално био угрожен даљи опстанак, користећи познанства у амбасади где је сестра Нина (Грабе) предавала деци језике, игуманија Теодора издејствује висте и 10. јуна 1950. године цео манастир прелази у Париз (одневши и чудотворну икону Божије Мајке Леснинске). Манастир је био смештен у предграђу Фурке, да би 1967. прешао у место Провемон, где се и сада налази. Уместо биографије игуманије Теодоре, ово постаје кратка историја обитељи Хоповске – али то је природно, јер је житије Мати Теодоре – уствари духовни живот њеног сестринства. Била је строга према себи а пажљива и милостива мајка својим сестрама и деци и сиротишту. С дубоком вером у покровитељство Божије Мајке, борила се са свим недаћама које су наилазиле, сама одржавала традиционална „Леснинска“ богослужења, духовно васпитавала нове искушенице, основала и подржавала рад иконописне и уметничке радионице, и уз све то – увек са срданим осмехом дочекивала многе ходочаснике у својој обитељи.

Упокојила се на рукама својих сестара у Христу 21 децембра 1967. године.

Вечнаја памјат предивној посленици на Њиви Господњој игуманији Теодори.

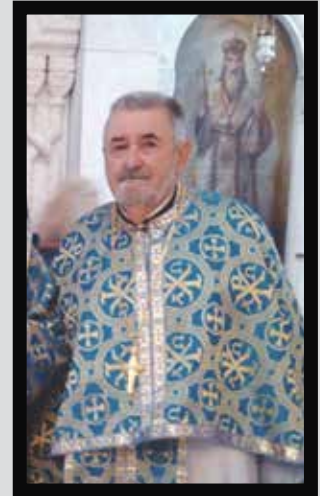
Ииођакон Андреј Тарасјев

Јаков Хаџи Живановић, протојереј-ставрофор (1935–2016)

У суботу, 1. октобра 2016, упокојио се у Господу протојереј-ставрофор Јаков Хаџи Живановић, дугогодишњи парох у Крупњу и архијерејски намесник у Рађевини.

Рођен је 12. марта 1935.

у Јаловику од побожних родитеља Христине и Петра Живановића. Живот у срећној породици прекинуле су ратне страхоте. Нејаки Јаков остао је сироче у деветој години на бризи самохраној мајци Христини. По завршетку средње школе уписао се у Богословију у Призрену, коју у редовном року завршава са одличним успехом. Жени се са Душанком, а блажене успомене Епископ шабачко-ваљевски др Симеон (Станковић), као надлежан Епископ рукополаже га за презвитера 1958, и поставља за пароха у Крупњу, где о. Јаков остаје до свог пензионисања 1998, након 40 година узорног свештеничког живота и пастирског рада на једној истој парохији.

Одмах по доласку на парохију о. Јаков је обновио Спомен-цркву и костурницу изгинулим ратницима на Мачковом камену, посвећену Св. Вазнесењу Господњем. Затим је обновио и рестаурирао Стару цркву у Крупњу из 1842, обновио Спомен-костурницу на Мачковом камену на планини Јагодњ. Подигао је са својим народом Цркву Св. Василија Острошког на месту спаљене некадашње цркве на Ражњу, подигао Цркву Св. архангела Гаврила у селу Шљивова; затим звоник крупњанске цркве; нови парохијски дом и изградио црквену салу за потребе крупњанских верника, помажући још многе цркве и манастире Епархије шабачко-ваљевске. Владика Лаврентије му је поверио дужност архијерејског намесника у Рађевини, коју је прота савесно обављао једно време и после пензионисања. За свој несебичан рад одликован је медаљом од стране Друштва за неговање споменика 1912–1918, а добио је и многе захвалнице и повеље. Прота Јаков је одликован и напрсним крстом и звањем протојереја-ставрофора.

У браку са протиницом Душанком добио је две ћерке и сина, од којих имају три унуке и једног праука.

Прота Јаков се упокојио 1. октобра 2016. год. Његово тело је пренето у Храм Вазнесења Господњег у Крупњу где је опело служио Епископ шабачки Лаврентије, уз садејство великог броја свештеника и у присуству протиног верног народа. После опела тело прота Јакова пренето је у његов родни Јаловик и сахрањено у порти Цркве Св. Луке.

Бог нека прости души протојереја-ставрофора Јакова Хаџи Живановића и усели је у Рајско наслеђе. Вјечна му памјат.

Протојереј-ставрофор Мирко Тишма

**Пријатељ штанда
Српске Православне Цркве
на 61. Међународном сајму
књига у Београду:**

